

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพปัญหาและความคิดเห็นของครู และผู้บริหารโรงเรียน ต่อการวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยจะเสนอตามลำดับ ต่อไปนี้

1. ความหมายของการวัดผลและประเมินผล
2. การวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน
3. แฟ้มสะสมผลงาน
4. กระบวนการวัดผลประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน
5. หลักเกณฑ์และวิธีการให้คะแนนแฟ้มสะสมผลงาน
6. จุดเด่นของการประเมินในการใช้แฟ้มสะสมผลงาน
7. บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมผลงาน
8. นโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความหมายของการวัดผลและประเมินผล

1. การวัดผล มีความหมายครอบคลุมกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กันและเกี่ยวข้องกัน ได้มีผู้ให้ความหมายของการวัดผล ไว้แตกต่างกัน ดังนี้

วิเชียร เกตุสิงห์ (2517 : 6 – 7) ได้ให้ความหมายของการวัดผลว่า การวัดผล (Measurement) หมายถึง กระบวนการที่ได้มาซึ่งตัวเลขจำนวนหรือปริมาณ ซึ่งจำนวนหรือปริมาณนั้น มีความหมายแทนพฤติกรรมอย่างหนึ่งหรือแทนผลงานที่แต่ละคนแสดงปฏิกิริยา ได้ตอบการเร้าออกมา ปริมาณอะไรก็ตามที่ได้มาซึ่งเป็นคำตอบของคำถามที่ลงท้ายว่าเท่าไร ถือเป็นสิ่งที่ได้มาจากการวัดผลทั้งนั้น การให้คะแนนในการตอบข้อสอบของนักเรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการวัดผล มักจะเป็นผลที่ได้มาจากการทดสอบและต้องไม่ลืมว่ากระบวนการใด ๆ ที่จะถือเป็นการวัดผลได้กระบวนการนั้น ต้องมีผลออกมาเป็นปริมาณหรือตัวเลขเสมอ

ชวาล แพร์ตกุล (2518 :140) กล่าวว่า การวัดผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการใด ๆ ซึ่งจะได้มาซึ่งปริมาณจำนวนหนึ่ง อันมีความหมายแทนขนาดสมรรถภาพนามธรรมที่นักเรียนผู้นั้นมีอยู่ในตน ถ้าใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องกระตุ้นก็ คือ เอาจำนวนผลงานที่นักเรียนแสดงปฏิกิริยาได้ตอบออกมาเป็นเครื่องชี้บอกว่าเขามีสมรรถภาพในเรื่องนั้น ๆ ปานใด

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และเอนกกุล กรีนแสง (2519 : 2) ให้ความหมายว่าการวัดผล เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่จะศึกษา

สุภาพ วาดเขียน และอรพินธ์ ไชชนก (2520 : 3) ให้ความหมายว่า การวัดผล เป็นกระบวนการที่กำหนด จำนวนตัวเลขให้กับวัดดูสิ่งของหรือบุคคลตามความมุ่งหมายที่จะวัด สอบและเปรียบเทียบลักษณะ (Characteristic) ความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้น ๆ

พิตร ทองชั้น (2524 : 6) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการใช้เครื่องมือในการค้นหาหรือตรวจสอบเพื่อต้องการทราบปริมาณ จำนวน หรือคุณภาพในสิ่งของหรือตัวบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 4) กล่าวไว้ว่าการวัดผล คือ การทดสอบความสามารถในการปฏิบัติงานของนักเรียนอย่างเป็นทางการ กล่าวคือ มีการกำหนดจุดประสงค์การวัด วิเคราะห์เลือกพฤติกรรมและงานที่เป็น ตัวแทนสำหรับใช้วัด กำหนดวิธีการภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์เวลาและสถานที่ที่มีข้อจำกัด รวมทั้งลักษณะผลงาน ที่ต้องการวิธีตรวจให้คะแนนและเกณฑ์การประเมินที่แน่นอน

จากความหมายของการวัดผลดังกล่าว สรุปได้ว่า การวัดผลหมายถึง กระบวนการในการใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งไปเร้าหรือกระทำกับสิ่งที่ต้องการวัด เพื่อให้ได้จำนวนตัวเลข คะแนน สัญลักษณ์ ปริมาณ อันดับ คุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ต้องการ ซึ่งเป็น การรวบรวมข้อมูลจำนวนและตัวเลขที่มีความหมายแทนพฤติกรรมอย่างหนึ่งแล้วนำมาตรวจสอบและตีค่าผลงานของนักเรียนว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร

2. การประเมินผล ได้มีผู้ให้ความหมายของการประเมินผล ไว้แตกต่างกัน ดังนี้ วิเชียร เกตุสิงห์ (2517 : 6 – 7) ได้ให้ความหมายของการประเมินผล หรือ การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการทดสอบหรือ การวัดผลมาประเมินค่า ตีราคาอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องใช้ Judgment ของผู้ที่จะประเมินด้วย เป็นการรวบรวมผลของการวัดด้านต่าง ๆ มาพิจารณากลับกรองแล้วจึงสรุปออกมาว่า ดี เลว อย่างไร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2522 : 1) ให้ความหมายว่า การประเมินผลเป็น กระบวนการตัดสินคุณค่า ของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบส่วนประกอบต่าง ๆ กับเกณฑ์

สุวัฒน์ วัฒนวงษ์ (2525 : 3) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดทิศทาง ช่วยให้ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเลือกตัดสินใจ

สุกิจ สุวรรณชัยรบ (2527 : 1) ให้ความหมายว่า หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่า (Judgment) ของกิจกรรมทางการศึกษาที่อาศัยวิธีการที่มีระบบแบบแผน ในการรวบรวมข้อมูลหลักฐานและเหตุผลประกอบการพิจารณา เพื่อตัดสินว่าสิ่งที่จะประเมิน นั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร โดยใช้เกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นหลักประกอบการพิจารณา

โดยสรุป การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของสิ่งใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ที่กำหนด

การวัดผลและการประเมินผล เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน กล่าวคือ เมื่อผลการวัดได้เป็น ปริมาณ จำนวน หรือสิ่งที่ต้องการแล้ว ต้องมีการประเมินเพื่อสรุปผล หรือตัดสินคุณค่าของสิ่งนั้น ซึ่งการประเมินต้องใช้วิธีการค้นคว้า หาข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

2. การวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

การวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน เป็นวิธีการในการประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริง ซึ่งได้รับความนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายอีกวิธีการหนึ่งเพราะ การวัดผลและประเมินผลแบบนี้ ทำควบคู่ไปกับการเรียนการสอนโดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้อย่างชัดเจน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 4) ได้ชี้ให้เห็นว่า การวัดผลและประเมินผล การปฏิบัติที่ใช้อยู่ทั่วไปในปัจจุบัน เป็นการทดสอบความสามารถ ในการปฏิบัติงานของนักเรียนอย่างเป็นทางการ กล่าวคือ มีการกำหนดจุดประสงค์ รวมทั้ง การวิเคราะห์เลือกพฤติกรรม และงานที่เป็นตัวแทนสำหรับใช้วัด กำหนดวิธีการทำงานภายใต้ เงื่อนไขสถานการณ์ เวลาและสถานที่ ที่มีข้อจำกัด รวมทั้งลักษณะของผลงานที่ต้องการวิธี การตรวจให้คะแนนและเกณฑ์การประเมินที่แน่ชัด ส่วนการประเมินผลโดยเน้นการปฏิบัติจริง เป็นการประเมินจากการกระทำ และการแสดงออกในหลาย ๆ ด้าน ของนักเรียนตามสภาพ ความเป็นจริง ทั้งในและนอกห้องเรียนหรือสถานที่อื่น ๆ นอกจากโรงเรียน โดยครูไม่ได้ จัดสถานการณ์ ลักษณะเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการ ความสำคัญของการประเมินผล นั้นเน้นการปฏิบัติจริง พอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นการประเมินผลจากสภาพจริง กระทำได้ตลอดเวลาทุกสถานการณ์ ทั้งที่บ้าน โรงเรียน ชุมชน สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ โดยใช้การตัดสินใจของครูในการให้คะแนน
2. กำหนดปัญหาหรืองานแบบปลายเปิด เพื่อให้ให้นักเรียนสร้างคำตอบเอง (รูปแบบเก่าที่นักเรียนจะต้องเลือกคำตอบจากผู้เขียนข้อสอบกำหนดไว้แล้ว) กล่าวคือ ให้นักเรียนตอบด้วยการแสดงการสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์หรืองาน
3. ไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐานแต่จะให้นักเรียนผลิตหรือปฏิบัติงาน ที่เน้นทักษะ การคิดที่ซับซ้อน การพิจารณาไตร่ตรองการทำงานเน้นการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา
4. เน้นสภาพปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน (คือโลกแห่งความเป็นจริง) เน้นการแก้ปัญหาที่สะท้อนถึงชีวิตจริง
5. ใช้ข้อมูลหลากหลายเพื่อการประเมิน คือ ความพยายามที่จะรู้จักนักเรียน ทุกแง่มุม ข้อมูลต้องได้มาจากหลาย ๆ ทาง ซึ่งหมายถึง เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลนั้น ต้องมีหลากหลายประเภทด้วย

6. เน้นการมีส่วนร่วมระหว่าง ครู นักเรียนและผู้ปกครอง

7. นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะประเมินตรงไหน เรื่องอะไร

การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทำให้นักเรียนรู้จักการวางแผนการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเองว่าอยากรู้อยากทำอะไรบ้าง ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีเรียนและวางแผนการประเมินผลอันเป็นการเรียนและประเมินผล ที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 7) ได้แนะนำเทคนิคและวิธีการประเมินพอสรุปโดยสังเขป ดังนี้

1. การสังเกต เป็นวิธีการที่ดีมากวิธีหนึ่ง ในการเก็บข้อมูลพฤติกรรมด้านการใช้ความคิด การปฏิบัติงานและโดยเฉพาะด้านอารมณ์ ความรู้สึกและลักษณะนิสัยของนักเรียน ซึ่งสามารถทำได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียนหรือแม้แต่สถานที่อื่นนอกโรงเรียน วิธีการสังเกตทำได้โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ การสังเกตโดยตั้งใจหรือมีโครงสร้างนั้น หมายถึง การกำหนดพฤติกรรมที่ต้องสังเกต ช่วงเวลาสังเกตและวิธีการสังเกต เช่น สังเกตคนละ 3 - 5 นาที เวียนไปเรื่อย ๆ อีกวิธีหนึ่ง คือ การสังเกตแบบไม่ตั้งใจหรือไม่มีโครงสร้าง ซึ่งหมายถึง ไม่มีการกำหนดรายการสังเกตไว้ล่วงหน้า ครูอาจมีกระดาษแผ่นเล็ก ๆ ติดตัวไว้ตลอดเวลา เพื่อบันทึกเมื่อพบพฤติกรรมการแสดงออกที่มีความหมายหรือสะดุดความสนใจของครู การบันทึกอาจทำโดยย่อก่อนแล้วมีการขยายความสมบูรณ์ภายหลัง วิธีการสังเกตที่ดีควรใช้ทั้ง 2 วิธีการ เพราะการสังเกตโดยตั้งใจอาจทำให้ละเลยมองข้ามพฤติกรรมที่น่าสนใจ แต่ไม่มีรายการที่กำหนด ส่วนการสังเกตโดยไม่ตั้งใจอาจทำให้ครูขาดความชัดเจนว่าพฤติกรรมใดการแสดงออกใด ที่ควรแก่การสนใจและบันทึกไว้ ข้อเตือนใจสำหรับการใช้วิธีสังเกต คือ ต้องสังเกตหลาย ๆ ครั้งในหลาย ๆ สถานการณ์ การเรียน การทำงานตามลำพัง การทำงานกลุ่ม การเล่น การสังคัมกับเพื่อน การวางตัว ฯลฯ เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง ๆ (ประมาณ 2 - 3 สัปดาห์) จึงนำข้อมูลเหล่านี้มาพิจารณา เพื่อสรุปสักครั้งหนึ่งเครื่องมืออื่น ๆ ใช้ประกอบการสังเกตได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบบันทึกกระเบื้องกลม เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ได้ดี เช่น ความคิด (สติปัญญา) ความรู้สึก กระบวนการขั้นตอนในการทำงาน วิธีแก้ปัญหา ฯลฯ

อาจใช้ประกอบการสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มั่นใจยิ่งขึ้น เกี่ยวกับการสัมภาษณ์นั้น ควรคำนึงถึงรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ก่อนการสัมภาษณ์ ครูควรรหาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียนก่อน เพื่อให้การสัมภาษณ์ตรงประเด็น และได้ข้อมูลลึกยิ่งขึ้น

2.2 เตรียมชุดคำถามล่วงหน้าและจัดลำดับคำถาม ช่วยให้การตอบไม่วกวน

2.3 ขณะสัมภาษณ์ ครูใช้วาจาที่น่าเสียนุ่มนวลท่าทางที่อบอุ่นเป็นกันเอง จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกลดภัยและไว้วางใจให้นักเรียนอยากพูดหรืออยากเล่า

2.4 ใช้คำถามที่นักเรียนเข้าใจง่าย

2.5 อาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางอ้อม คือ สัมภาษณ์จากบุคคลที่ใกล้ชิดกับนักเรียน เช่น เพื่อนสนิท ผู้ปกครอง เป็นต้น

3. การตรวจงาน เป็นการวัดและประเมินผลที่เน้นการนำผลการประเมินไปใช้ในทันที คือ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อปรับปรุงการสอนของครู จึงเป็นการวัดผลและประเมินผลที่ควรดำเนินการตลอดเวลา เช่น การตรวจแบบฝึกหัด ผลงานภาคปฏิบัติโครงการหรือโครงการต่าง ๆ เป็นต้น งานเหล่านี้ควรมีลักษณะที่ครูสามารถประเมินพฤติกรรมระดับสูงของนักเรียนได้ เช่น แบบฝึกหัดที่เน้นการเขียนตอบเรียงเรียงสร้างสรรค์ ไม่ใช่ แบบฝึกหัดที่เขียนแบบข้อสอบเลือกตอบ ซึ่งมักจะประเมินได้ไม่ครอบคลุมงานหรือโครงการที่เน้นการใช้ความคิดขั้นสูงในการวางแผนดำเนินการและแก้ปัญหา สิ่งที่ต้องประเมินควบคู่ไปด้วยเสมอในการตรวจงาน คือ ลักษณะนิสัยและคุณลักษณะที่ดีในการทำงาน ทั้งนี้ควรคำนึงถึงรายละเอียดบางอย่างที่เกี่ยวกับการตรวจงาน ดังนี้

3.1 ไม่จำเป็นต้องนำงานทุกชิ้นมาประเมินอาจเลือกเฉพาะชิ้นงานที่นักเรียนทำได้ดีและบอกความหมายหรือความสามารถของนักเรียนตามลักษณะที่ครูต้องการประเมิน วิธีนี้เป็นการเน้นจุดแข็งของนักเรียน นับเป็นการเสริมแรงสร้างแรงกระตุ้นให้นักเรียนพยายามผลิตงานที่ดีออกมามากขึ้น

3.2 ชิ้นงานที่นำมาประเมินของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเดียวกันเสมอไป

3.3 อาจประเมินชิ้นงานที่นักเรียนทำนอกเหนือจากครูกำหนดให้ก็ได้แต่ต้องมั่นใจว่าเป็นสิ่งที่นักเรียนทำเองจริง ๆ เช่น สิ่งประดิษฐ์ที่นักเรียนทำเองที่บ้าน และนำมาใช้

ที่โรงเรียนหรืองานเลือกต่าง ๆ ที่นักเรียนทำขึ้นเองตามความสนใจของตนเองเป็นต้นการใช้ข้อมูลหรือหลักฐานผลงานอย่างกว้างขวาง จะทำให้ครูรู้จักนักเรียน และประเมินผลความสามารถของนักเรียน ตามสภาพที่แท้จริงได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

3.4 ผลการประเมินนั้นไม่ควรบอกเป็นคะแนนหรือระดับคุณภาพที่เป็นเฉพาะตัวเลขอย่างเดียว แต่ควรบอกความหมายของผลคะแนนนั้นด้วย

4. การรายงานตนเอง เป็นการให้นักเรียนเขียนบรรยายตอบคำถามสั้น ๆ หรือเป็นการตอบแบบสอบถามที่ครูสร้างขึ้นเพื่อสะท้อนถึงการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งความรู้ความเข้าใจวิธีคิดวิธีทำงาน ความพอใจในผลงาน ความต้องการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ฯลฯ

5. การใช้บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง เป็นการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ผลงานนักเรียนโดยเฉพาะความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนจากแหล่งต่าง ๆ เช่น

5.1 จากเพื่อนครูโดยประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน (ประมาณเดือนละ 1 ครั้ง)

5.2 จากเพื่อนนักเรียนโดยชั่วโมงสนทนาวិพากษ์วิจารณ์ผลงาน (โดยนักเรียนต้องได้รับคำแนะนำมาก่อนเกี่ยวกับหลักการวิวิวิจารณ์เพื่อการสร้างสรรค์)

5.3 จากผู้ปกครองโดยจดหมายหรือสารสัมพันธ์ ที่ครูกับผู้ปกครองมีถึงกัน ตลอดเวลาโดยการประชุมผู้ปกครองที่โรงเรียนจัดขึ้นหรือจะโดยการตอบแบบสอบถาม

6. การใช้ข้อสอบแบบเน้นการปฏิบัติจริง ในกรณีที่ครูต้องการใช้แบบทดสอบข้อเสนอนี้ให้ใช้แบบทดสอบภาคปฏิบัติ ที่เน้นการปฏิบัติจริงซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

6.1 ปัญหาต้องมีความหมายต่อนักเรียนและมีความสำคัญเพียงพอที่จะแสดงถึงภูมิรู้ของนักเรียนในระดับชั้นนั้น ๆ

6.2 เป็นปัญหาที่เลียนแบบสภาพจริงในชีวิตของนักเรียน

6.3 แบบสอบถามต้องครอบคลุมความสามารถและเนื้อหาตามหลักสูตร

6.4 นักเรียนต้องใช้ความรู้ความสามารถความคิดหลาย ๆ ด้านมาผสมผสาน และแสดงวิธีคิดเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน

6.5 ควรมีคำตอบถูกได้หลายคำตอบและวิธีการหาคำตอบได้หลายวิธี

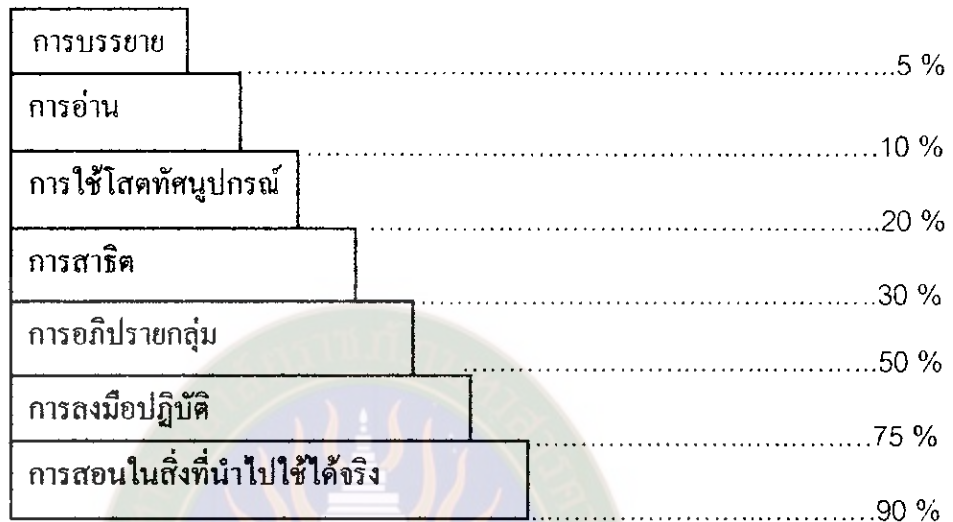
6.6 มีเกณฑ์การให้คะแนนตามความสมบูรณ์ของคำตอบอย่างชัดเจน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 12) ได้ให้แนวทางในการวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ 4 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนรู้ได้กำหนดจุดเน้นการพัฒนาการศึกษาในปีการศึกษา 2540 ไว้ให้เน้นการวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริง โดยลดความสำคัญของการใช้แบบทดสอบ เน้นในการสังเกตพฤติกรรมและการรวบรวมผลงานของนักเรียน เพื่อให้การวัดผลและประเมินผลเป็นไปตามเจตนารมณ์ของจุดเน้นดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องสนับสนุนและร่วมกันปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจัง เนื่องจากการวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริง สามารถวัดทักษะและพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างครอบคลุม ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย

การวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริง จะส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาหลายด้านไปพร้อม ๆ กันนักเรียนจะทราบถึงความก้าวหน้าและความบกพร่องของตนเองตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขส่วนบกพร่องให้ดีขึ้น มองเห็นร่องรอยของการพัฒนาตนเองของนักเรียนได้ชัดเจน เป็นการวัดที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียนทุกชั้นตอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อจะนำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ปัญหาของครูในการวัดผลและประเมินผลการเรียนในปัจจุบันมีลักษณะดังนี้

1. ครูมักจะแยกการเรียนการสอนกับการวัดผลและประเมินผลออกจากกัน กล่าวคือ สอนจนจบเนื้อหาแล้วจึงวัดผลและประเมินผล
2. ครูใช้ข้อสอบในการวัดผลและประเมินผลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแบบทดสอบหรือข้อสอบไม่สามารถวัดทักษะบางอย่างได้ เช่น การพูด การเขียน การปฏิบัติงาน ฯลฯ
3. ปัญหาพฤติกรรมการสอนของครูยังไม่เปลี่ยนแปลง ครูสอนแบบอธิบาย แบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรง

หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 6 – 8) ได้เสนอแนะว่า การวัดประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน เป็นวิธีการอีกอย่างหนึ่งที่ใช้ในการประเมินสภาพที่แท้จริงเป็นการวัดผลและประเมินผลโดยการเก็บรวบรวมและสร้างเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน เป็นวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันซึ่งมีความเป็นจริงมากที่สุดเป็นแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Bank) ที่สมบูรณ์

แผนภาพที่ 1 อัตราการเรียนรู้ของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

ครูและนักเรียน จะร่วมกันสำรวจเก็บรวบรวมงานสร้างเอกสารหลักฐานและประเมินกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลนี้มีประโยชน์และมีคุณค่ามาก ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น และสามารถคิดหาแนวทางที่จะพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขอย่างชัดเจน วัดดูประสพธ์ของการใช้แฟ้มสะสมผลงานก็เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ ที่จะแสดงให้เห็นความสามารถ จุดเด่นจุดด้อย ความสำเร็จ และพัฒนาการของนักเรียน โดยมีหลักการเบื้องต้น ดังนี้

1. เป็นการรวบรวมสิ่งที่กำลังดำเนินการอยู่
2. เป็นการรวบรวมผลงานที่แสดงให้เห็นพัฒนาการระดับต่าง ๆ
3. เป็นแนวทางและเป็นสิ่งที่ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน
4. เป็นการรวบรวมผลงานที่แสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของนักเรียน
5. มุ่งเน้นในสิ่งที่นักเรียนเรียนรู้
6. ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน
7. เป็นการจัดเอกสารหลักฐานที่เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นกระบวนการและ

ตัวอย่างที่เป็นผลผลิต

ความสำคัญของแฟ้มสะสมผลงานดังกล่าวมาแล้ว นับเป็นการรวบรวมข้อมูลนักเรียนจากสิ่งต่อไปนี้

1. ตัวอย่างผลงานที่แสดงให้เห็นกระบวนการ
2. ตัวอย่างผลงานที่เป็นผลผลิต
3. การสังเกตของครู
4. ข้อมูลที่รวบรวมจากการวัดผลและประเมินผล ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
5. ข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง

โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดกระบี่ (ม.ป.ป. : 2) ให้ความหมายการวัดผลและประเมินผล โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานว่าเป็นการประเมินตัวอย่างผลงานนักเรียน โดยผลงานนั้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามความก้าวหน้า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในการเก็บรวบรวมผลงานจะต้องให้โอกาสนักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเนื้อหา กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผลงาน กำหนดเกณฑ์การตัดสินและได้แสดงออกถึงความรู้สึกที่มีต่อผลงานที่ตัวเองได้บรรจงสร้างขึ้นมาด้วยมือตัวเอง

ปัจจุบันได้มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากถึงข้อบกพร่องของการจัดการศึกษาว่าไม่สามารถพัฒนาให้นักเรียน มีความรู้ความสามารถทางกระบวนการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และสังเคราะห์ที่ลึกซึ้ง การแสดงออกถึงพื้นความรู้ของนักเรียน เป็นไปอย่างผิวเผิน นักเรียนในปัจจุบันยังขาดทักษะในการใช้ภาษาสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจและหลายฝ่ายมีความเห็นว่าความไม่สามารถทั้งหลายนี้เป็นผลมาจากการที่ครูนิยมใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบในการวัดผลทุกวิชา ทุกระดับทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนรวมไปถึงการสอนซ่อมเสริมอีกด้วย นอกจากข้อสอบแบบเลือกตอบจะเป็นที่นิยมในระดับโรงเรียนและระดับมหาวิทยาลัยก็มักใช้การสอบแบบเลือกตอบเป็นส่วนใหญ่

เนื่องจากแนวโน้มในปัจจุบันของกระแสโลก ต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย เพื่อให้รับกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกยุคโลกาภิวัตน์ การศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล แนวโน้มของการจัดการศึกษาในอนาคตมุ่งให้นักเรียนต้องมีความสามารถ หากความรู้ด้วยตัวเองมากกว่าการรับความรู้จากการบอกเล่าของครูและการประเมินผลการเรียนต้องเปลี่ยนวิธีใหม่ที่เหมาะสมกว่าวิธีเดิม ๆ เพื่อที่จะสามารถค้นหา

ความสามารถที่แท้จริงในด้านต่าง ๆ นักวัดผลได้เสนอวิธีการวัดผลไว้หลายแนวทาง ดังนี้

1. การประเมินผลจากแฟ้มงาน
2. การประเมินจากสภาพจริง
3. การประเมินภาคปฏิบัติ

การประเมินดังกล่าว เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ ที่เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางเพราะเป็นวิธีที่ผู้ประเมินสามารถค้นหาความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของนักเรียน นอกจากนี้ผลการวัดยังสามารถใช้เป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจผลการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

การวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริง เป็นการประเมินผลที่เน้นการประเมินทักษะการคิดอย่างซับซ้อน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออก การประเมินผลลักษณะนี้จะมีประสิทธิภาพ เมื่อการประเมินเกิดจากการปฏิบัติจริงของนักเรียนในสภาพที่เป็นจริง การประเมินจึงครอบคลุมถึงแฟ้มสะสมผลงาน การจัดนิทรรศการการแสดงการเสนอรายงานวิธีที่ใช้ประเมินจากสภาพจริง ได้แก่ การสังเกตอย่างเป็นระบบและไม่เป็นสายระบบ รายบุคคลหรือกลุ่มการทำงาน การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลจากการประเมินตนเองของนักเรียนรวมทั้งการประเมินผลผลิต การสรุปการประเมินได้ข้อมูลมาจากหลายส่วนและใช้ เกณฑ์คุณภาพประกอบ ดังนั้นการตัดสินใจผลการเรียนจะยุติธรรมและสร้างสรรค์มากกว่าการประเมินผลที่มีผิดกับถูก

การประเมินภาคปฏิบัติ คือ การทดสอบความสามารถในการทำงานของนักเรียนภายใต้สภาพสถานการณ์ตลอดจนเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริงมากที่สุด การประเมินทำได้ 3 ส่วน คือ

1. ประเมินกระบวนการ
2. ประเมินผลผลิต
3. ประเมินกระบวนการและผลผลิต

ลักษณะสำคัญของการวัดผลและประเมินผลภาคปฏิบัติ คือ กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวัดอย่างชัดเจนการกำหนดวิธีทำงาน การกำหนดความสำเร็จของงาน มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงานมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน มีการประเมินผลทางพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของการปฏิบัติงาน ข้อดีของการประเมินภาคปฏิบัติอยู่ที่การเน้นให้

นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในสภาพจริง สามารถวัดได้ทั้งความสามารถและการปฏิบัติ ช่วยให้
การเรียนรู้มีความชัดเจนและมีความหมายยิ่งขึ้น

การวัดกระบวนการ หมายถึง วิธีการที่ใช้อันนำมาซึ่งผลผลิต หรือ อาจจะเป็นจุด ๆ
หนึ่งซึ่งอาจไม่ใช่ผลผลิต การประเมินกระบวนการทำได้ค่อนข้างยาก เพราะธรรมชาติของ
การประเมินค่อนข้างยุ่งยากและไม่เป็นปรนัยการประเมินส่วนใหญ่จะใช้การสังเกต โดยมุ่งดูที่
คุณภาพและหรือประสิทธิภาพของกระบวนการ

การวัดผลผลิต หมายถึง งานที่ได้รับจากการแสดงหรือการกระทำของนักเรียน
วิธีประเมินอาจประเมินได้หลายส่วน เช่น คุณภาพงาน รูปลักษณะของการตรวจสอบว่างาน
เป็นไปตามข้อกำหนดที่ตั้งไว้หรือไม่ การเลือกวิธีประเมินต้องพิจารณาว่าถ้าสาระสำคัญของ
ทักษะอยู่ที่กระบวนการต้องวัดที่กระบวนการ เช่น การวัดความสามารถในการแก้ปัญหา
ความสามารถในการทำงานเป็นต้น ถ้าผลผลิตสำคัญกว่าวิธีการที่ได้มาซึ่งผลผลิต ให้วัดที่
ผลผลิต เช่น การเจียรระนัยพลอย เน้นที่ผลผลิต คือ พลอยที่สวยงามโดยเข้าใจเอาเองว่า
เพราะวิธีการที่ดีจึงได้พลอยออกมาสวย

สรุปได้ว่าการวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน
เป็นการประเมินความสำเร็จของนักเรียนจากผลงาน ที่นักเรียนสร้างขึ้นแล้วเก็บสะสมไว้
ในแฟ้ม กล่อง สมุดหรือกระเป๋า แล้วแต่ลักษณะของงาน กระบวนการสำคัญของการจัดทำ
แฟ้มสะสมงาน อยู่ที่ครูกับ นักเรียนร่วมกันกำหนดจุดประสงค์ เป้าหมายของงานและเกณฑ์
คุณภาพงาน แล้วนักเรียนดำเนินการสร้างงานและคัดเลือกงานเพื่อเก็บสะสมไว้โดยนักเรียน
จะเป็นผู้ประเมินผลงานและแสดงความคิดเห็นต่องานที่ตนทำ ครูและเพื่อนนักเรียนรวมทั้ง
ผู้ปกครองนักเรียนจะให้ข้อเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของนักเรียน

3. แฟ้มสะสมผลงาน (Port Folio)

แฟ้มสะสมผลงานและประเภทของแฟ้มสะสมผลงาน มีผู้ให้นิยามและความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

ส.วาสนา ประวาลพุกษ์ (2537 : 43) ได้กล่าวถึงชนิดและลักษณะของแฟ้มสะสมผลงานว่า แฟ้มสะสมผลงานสามารถแยกประเภทตามลักษณะของการนำไปใช้หรือจุดมุ่งหมายของผู้เก็บแฟ้ม ดังนี้

1. แฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนรายวิชาหรือแฟ้มรวม
2. แฟ้มนิทรรศการหรือแฟ้มแสดงผลงาน
3. แฟ้มสำหรับการประเมินครูและนักเรียน
4. แฟ้มแหล่งข้อมูลของครู

ชวลิต โพธิ์นคร (2539 : 6) ได้จำแนกแฟ้มสะสมผลงานไว้ 2 ประเภท คือ

1. แฟ้มสะสมผลงานเบื้องต้น (Working Portfolio)
2. แฟ้มสะสมผลงานดีเด่น (Outstanding Portfolio)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 16) ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมผลงาน ดังนี้

1. แฟ้มสะสมผลงาน เป็นการสะสมผลงานของนักเรียน
2. แฟ้มสะสมผลงาน เป็นหลักฐานแสดงความสำเร็จ ทักษะที่เป็นปัจจุบันตามการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของนักเรียน

3. แฟ้มสะสมผลงานเป็นการสะสมงานของนักเรียนอย่างมีจุดประสงค์และแสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความก้าวหน้าหรือผลสัมฤทธิ์ในเรื่องที่เจาะจงและอย่างน้อยที่สุดต้องมีลักษณะต่อไปนี้

- 3.1 การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเลือกเนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน
- 3.2 เกณฑ์การเลือกผลงาน
- 3.3 เกณฑ์การตัดสินความสามารถหรือคุณสมบัติ
- 3.4 หลักฐานการสะท้อนตนเองของนักเรียน

4. แฟ้มสะสมผลงาน เป็นการสะสมผลงานอย่างมีจุดประสงค์และแสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ในเรื่องหนึ่ง ๆ หรือหลาย ๆ เรื่อง การสะสมนั้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือก เนื้อหา เกณฑ์การเลือก เกณฑ์การตัดสิน ความสามารถหรือคุณสมบัติพื้นฐานสะท้อนตนเอง

เมียน ไชยศรี (2540 : 3) กล่าวว่า แฟ้มสะสมผลงาน หมายถึง สิ่งที่ใช้รวบรวมหรือเก็บผลงานซึ่งเป็นการรายงานการปฏิบัติงานเพื่อใช้เป็นหลักฐานที่จะแสดงให้เห็นถึงความสามารถหรือสมรรถภาพ พฤติกรรม การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาตลอดจนผลสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ สิ่งที่ใช้เก็บผลงานอาจจะทำได้หลายลักษณะ เช่น แฟ้มกล่อง ของ กระเป๋า แผ่นซีดี วิดีทัศน์ เป็นต้น ผลงานและรายงานการปฏิบัติงานเพื่อสะสมผลงานแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การสะสมผลงานของนักเรียน เน้นการจัดเก็บผลงานหรือชิ้นงานเกี่ยวกับ
 - 1.1 ชิ้นงานในรายวิชา หน่วย เรื่อง ที่แสดงให้เห็นถึงการฝึกสมรรถภาพเฉพาะอย่างการใช้ความสามารถที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา กระบวนการคิด
 - 1.2 รายงานผลการประเมินความสามารถและพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงเรื่องของคุณธรรม คุณลักษณะและลักษณะนิสัย
 - 1.3 การสะท้อนความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความประทับใจ อุปสรรคและปัญหาสิ่งที่ควรปรับปรุงและแก้ไข ประโยชน์และคุณค่าที่จะได้รับ
 - 1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับชิ้นงานที่แสดงให้เห็นถึงอุปสรรคและปัญหา สภาพเงื่อนไขการปรับปรุงแก้ไขและระยะเวลาในการทำ

2. การสะสมผลงานของครูเน้นการจัดเก็บผลงาน ดังนี้

- 2.1 ผลงานที่แสดงให้เห็นถึงภาระงานในหน้าที่ กล่าวคือ
 - 2.1.1 แนวคิดหรือปรัชญาที่ใช้ยึดเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน
 - 2.1.2 โครงการสอน แผนการสอน บันทึกการสอนและรายงานการใช้
 - 2.1.3 กิจกรรมที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.1.4 เป้าหมายของการปรับปรุงการเรียนการสอนในอนาคต
 - 2.1.5 วิธีการแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้ผล
 - 2.1.6 หลักฐานที่แสดงถึงการร่วมมือเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

- 2.1.7 หลักฐานการพัฒนาตนเองการอบรมสัมมนา การค้นคว้าตำรา
การประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 2.1.8 การประชาสัมพันธ์ การสื่อสาร
- 2.1.9 ผลงานนักเรียนอันเนื่องมาจากการดำเนินการของครู เช่น
ผลงานดีเด่นของนักเรียน ผลการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาตัวอย่างผลงานนักเรียน
เปรียบเทียบผลงานในระดับดี ปานกลาง ต้องปรับปรุง เป็นต้น
- 2.1.10 งานพิเศษ คำสั่ง งานที่ได้รับมอบหมาย
- 2.2 หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
วิชาชีพ คือ
- 2.2.1 ภาพถ่าย โล่รางวัล เกียรติบัตร ประกาศเกียรติคุณ อื่น ๆ
- 2.2.2 หนังสือเชิญ หนังสือขอคุณในการเป็นวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ
ผู้ร่วมดำเนินการจัดการประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ อื่น ๆ
- 2.2.3 ผลการประเมินการปฏิบัติงาน
- 2.2.4 หนังสือรับรอง คำชมเชย จากผู้ปกครองหรือบุคคลภายนอก
- 2.3 ผลงานเชิงวิชาการ เช่น
- 2.3.1 หนังสือ ตำรา
- 2.3.2 เอกสารประกอบการสอน
- 2.3.3 บทความทางวิชาการ
- 2.3.4 ผลงานด้านการแปลหนังสือ
- 2.3.5 สื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นเป็นพิเศษ
- 2.3.6 รายงานการดำเนินงานตามโครงการที่ได้รับมอบหมาย
3. การสะสมผลงานของผู้บริหารโรงเรียน เน้นการจัดเก็บผลงาน ดังนี้
- 3.1 แนวคิดหรือปรัชญาที่ใช้ยึดเป็นหลักในการบริหารงาน
- 3.2 แผนงานและการบริหารโครงการ
- 3.3 แผนการบริหารงาน 6 งาน คือ
- 3.3.1 งานด้านบุคลากร ภาระหน้าที่รับผิดชอบงาน งานสวัสดิการ
การให้ขวัญกำลังใจ อื่น ๆ

3.3.2 งานด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร แหล่งความรู้สนับสนุน
ผลสัมฤทธิ์ ตามเป้าหมาย อื่น ๆ

3.3.3 งานด้านกิจการนักเรียน ภาระหน้าที่ ความสำเร็จของงาน อื่น ๆ

3.3.4 งานด้านธุรการ การเงินและพัสดุ ระบบข้อมูลสารสนเทศ
การบริหาร การควบคุม การจัดหาจัดเก็บ การบำรุงรักษา อื่น ๆ

3.3.5 งานด้านอาคารสถานที่ การใช้ประโยชน์การซ่อมแซมบำรุงรักษา

3.3.6 งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน การประชาสัมพันธ์การให้บริการ
แก่ชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน

3.4 งานสอนในลักษณะเดียวกับภาระงานในหน้าที่ครู

3.5 งานบริหารอื่นที่ได้รับคำสั่งหรือมอบหมาย

จิราภรณ์ ศิริทวี (2541 : 69 - 70) ได้จำแนกประเภทของแฟ้มสะสมผลงานว่า
สามารถแยกได้เป็นหลายประเภท ดังนี้

1. แฟ้มสะสมผลงานส่วนบุคคล เป็นแฟ้มที่นักเรียนใช้เก็บผลงานต่าง ๆ ของตนเอง
เองอาจจะเป็นแบบฝึกหัดวิชาต่าง ๆ งานเขียนภาพวาด จดหมายจากโรงเรียนถึงผู้ปกครอง
ส่วนใหญ่ มักเป็นศูนย์รวมงานส่วนตัวของนักเรียนและมักจะเป็นงานที่นักเรียนคิดว่า
มีค่าสำหรับตนและน่าเก็บเอาไว้ นอกจากนั้น อาจเป็นแฟ้มที่เก็บรวบรวมเฉพาะผลงานที่ดี
ยอดเยี่ยมของนักเรียน แฟ้มลักษณะนี้จะเป็นตัวแทนของพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นและ
สามารถแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของนักเรียน

2. แฟ้มสะสมผลงานทางวิชาการเป็นแฟ้มที่กำหนดให้เก็บเฉพาะงานวิชาการ
ของนักเรียนงานทุกชิ้นที่เก็บ จะได้รับการตรวจให้คะแนนมาเรียบร้อยแล้วแฟ้มลักษณะนี้
อาจเป็นแฟ้มงานรายบุคคลหรือแฟ้มงานกลุ่มก็ได้ อาจเก็บสะสมหลายชิ้นต่อเนื่องกันหรือ
แต่ละชิ้นปีก็ได้ นอกจากจะเป็นแฟ้มที่นักเรียนใช้เก็บผลงานแล้วโรงเรียนอาจทำแฟ้ม
สะสมผลงานของโรงเรียน เพื่อแสดงเรื่องราวที่เกิดขึ้นระหว่างปีเพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชม

3. แฟ้มสะสมงานวิชาชีพอาจทำได้โดยบุคคลหลายฝ่าย เช่น การสะสมผลงาน
เพื่อการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา แฟ้มสะสมงานของครู เพื่อการประเมินเลื่อนขั้น
เงินเดือน แฟ้มสะสมงานของผู้บริหาร เพื่อแสดงภาพสะท้อนความสามารถเชิงบริหารหรือ
แฟ้มสะสมงานของพนักงานเพื่อประโยชน์สำหรับนายจ้างในการตรวจการทำงานของพนักงาน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (มปป. : 7) จำแนกแฟ้มสะสมผลงาน
ไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. แฟ้มสะสมผลงานส่วนบุคคล เป็นแฟ้มสะสมผลงานรวมและผลงานที่ดีที่สุด
2. แฟ้มสะสมผลงานทางวิชาการ เป็นแฟ้มสะสมผลงานเพื่อการให้ระดับคะแนน
3. แฟ้มสะสมผลงานเชิงวิชาชีพ เป็นแฟ้มสะสมผลงานของ ครู ผู้บริหารโรงเรียน

และนักเรียนระดับมัธยมตอนปลาย

นรงค์ฤทธิ์ จันทรเนตร (2541 : 6) ได้ให้ความหมายว่า แฟ้มสะสมผลงานเป็น
นวัตกรรมที่นำมาใช้สะสมงานส่วนบุคคล แฟ้มสะสมผลงานนั้นวิวัฒนาการมาจากแนวคิดของ
ศิลปินหรือนักโฆษณาที่สะสมผลงานชิ้นเยี่ยม ๆ ของเขาเอาไว้ ในแฟ้มงาน เพื่อจัดแสดงหรือ
นำเสนอบุคคลอื่น ๆ ที่ต้องการว่าจ้างเขาให้ทำงานหรือให้เกิดการยอมรับหรือมองเห็นความ
สามารถของเขา ทั้งนี้เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลงานของเขานั้นเอง

ดังนั้นแฟ้มสะสมผลงานจึงเป็น แฟ้ม ก่อง ของ กระเป๋า ที่ใช้เก็บรวบรวมผลงาน
เป็นนวัตกรรมอีกอย่างหนึ่ง ที่สามารถวัดผลและประเมินผลของนักเรียนได้อย่างครอบคลุม
เพื่อใช้เป็นหลักฐานที่จะแสดงให้เห็นถึงความสามารถหรือสมรรถภาพ การเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรม การพัฒนาตลอดจนความสัมฤทธิ์ผล

4. กระบวนการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

กระบวนการวัดผลและประเมินผล โดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน (โครงการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดกระบี่. ม.ป.ป. : 8 - 9) เสนอว่าขั้นตอนที่สำคัญ 10 ขั้นตอนนั้น ครูยังสามารถลดขั้นตอนได้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และระดับการเรียนรู้ เวลาและวิธีเรียน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน

ขั้นตอนของการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน นับว่ามีความสำคัญมาก อีกขั้นตอนหนึ่งเพราะหากว่าครูไม่มีการวางแผนล่วงหน้าไว้อย่างเป็นระบบ และชัดเจนแล้ว จะเป็นการยากในการที่จะดำเนินการในขั้นตอนต่อไปเพราะทั้งครู และนักเรียนจะไม่รู้ว่า ตอนไหน จะต้องเก็บชิ้นงานอะไรบ้าง เก็บมาแล้วจะดำเนินการอย่างไร ประเมินเมื่อไร และใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการประเมิน ขั้นตอนนี้ทั้งครูและนักเรียนต้องมีการวางแผน และเตรียมตัวไปพร้อม ๆ กัน

1. การเตรียมตัวครูสำคัญมาก เพราะหากครูพร้อมแล้วจะส่งผลต่อไปสู่กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน ครูควรเตรียมตัวในสิ่งต่อไปนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรโดยศึกษาจุดประสงค์คำอธิบายรายวิชาเนื้อหาและวิธีการประเมิน ศึกษาคู่มือครู เพื่อจะทำให้ครูได้รู้เทคนิคต่าง ๆ ตลอดทั้งกิจกรรมในการเรียน การสอน

1.2 จัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์เนื้อหาแนวการสอนและแผนการสอนให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ ในส่วนของการวัดผลและประเมินผล ซึ่งถือเป็นส่วนที่ครูจะต้องระบุให้ชัดเจนว่าจะต้องให้นักเรียนมีผลงานอะไรในการเรียนแต่ละครั้งพร้อมทั้งระบุ เกณฑ์การวัดผลและประเมินผลไว้อย่างชัดเจนว่ามีเกณฑ์การประเมินอย่างไร หากต้องการจะประเมินหลายจุดประสงค์ ครูอาจวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลงานกับจุดประสงค์ เหล่านั้นด้วย

2. การเตรียมตัวนักเรียน ก่อนที่จะทำการเรียนทุกครั้งครูมีความจำเป็นที่จะต้อง แจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าว่า มีจุดประสงค์การเรียนรู้อะไรบ้างครูจะดำเนินการสอนอย่างไร นักเรียนต้องปฏิบัติกิจกรรมอะไร การวัดและประเมินผลจะทำอย่างไร จะต้องปฏิบัติกิจกรรมอะไรบ้าง จะเก็บชิ้นงานอะไร จำนวนเท่าไร นักเรียนจะได้เตรียมตัวดำเนินการให้เป็นไปกับแผนการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของครู

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมผลงาน

การเก็บรวบรวมผลงานหรือการรวบรวมชิ้นงาน ซึ่งเกิดขึ้นขณะที่มีกิจกรรมการเรียน การสอนหรือการวางแผนปฏิบัติงานของนักเรียน ซึ่งจะเป็นการแสดงออกถึงความพยายาม ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ในวิชาหนึ่ง ๆ ในขั้นนี้ จะดำเนินการไปตามแผนการสอน ที่ได้วางไว้อย่างดี ตามระบุไว้ในหัวข้อการวัดผลและประเมินผลในแผนการสอนขั้นนี้ควรควรให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานหรือชิ้นงานทั้งหมดไว้ในแฟ้มสะสมผลงาน (Working Portfolio) ซึ่งจะมีประเด็นที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ผลงานที่เก็บรวบรวมไว้จะเก็บไว้ที่ใด เช่น จัดเก็บใส่แฟ้ม ใส่กล่อง ใส่ซอง ใส่ตู้หรือในชั้นวางของ เป็นต้น ครูกับนักเรียนควรจะต้องตกลงกันไว้ก่อนหรือกำหนดกันไว้ให้ชัดเจนเลยก็ได้

2. จะจัดระบบระเบียบในการจัดเก็บผลงานอย่างไร เพื่อให้เกิดความสะดวก ในการค้นหา เช่น อาจแยกตามวัตถุประสงค์หรืออาจแยกตามประเภทของงาน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 24) ได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเก็บผลงานไว้ 6 วิธีดังนี้

1. จัดเก็บตามแนวทางที่มีผู้กำหนดไว้แล้ว เช่น กรณีแฟ้มเพื่อใช้ในการสมัครงาน บริษัทที่รับสมัครอาจกำหนดไว้แล้วว่าผู้สมัครจะต้องนำเสนอแฟ้มสะสมผลงานในเรื่องใดบ้าง

2. จัดเก็บตามลำดับวัน เวลา ที่สร้างผลงานชิ้นนั้น ๆ

3. จัดเก็บตามลำดับความซับซ้อนของงาน โดยอาจจัดเก็บที่เริ่มต้นด้วยผลงาน หรือชิ้นงานที่ง่าย ๆ ไปสู่ผลงานที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับ เช่น นักเรียนต้อง พัฒนาการทักษะหรือความสามารถในการเขียนคำคล้องจองในแฟ้มเริ่มต้นก่อน โดยเสนอ คำคล้องจองชิ้นแรกที่นักเรียนเขียนในตอนต่อไป ก็นำเสนอคำคล้องจองที่เขียนในระยะหลัง ๆ เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการเรียนของนักเรียน

4. จัดเก็บตามพรสวรรค์ทักษะเนื้อหา เช่น แฟ้มสะสมผลงานที่เกี่ยวกับงาน อติเรก สิ่งที่ได้จัดไว้อาจจำแนกตามประเภทงานอติเรกของงาน เช่น งานศิลปะ ทักษะเกี่ยวกับ ช่างไฟฟ้าหรืองานก่อสร้าง เป็นต้น

5. จัดเก็บตามหัวข้อเรื่องที่ได้นำเสนอ เช่น แฟ้มสะสมผลงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อาจจัดเก็บผลงานเป็นหัวข้อย่อย ๆ ก็ได้

6. จัดเก็บแฟ้มในลักษณะรวบรวมผลงาน โดยนำเอาวิธีการตั้งแต่ ข้อ 1 - 5 มาจัดเก็บในแฟ้มเดียวกัน เช่น ต้องการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานเกี่ยวกับพรสวรรค์ของตนเอง การจัดเก็บผลงานอาจจะเริ่มต้นจากการจัดแยกผลงานตามหัวเรื่อง เช่น การบริการสังคม การเตรียมเข้าสู่อาชีพและการใช้เวลาว่างต่อจากนั้นจึงจัดระบบในแต่ละหัวเรื่องตามพรสวรรค์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 10 - 11) กล่าวเสนอแนะแนวทางในการจัดเก็บผลงานเพื่อเป็นแนวทางตามรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แฟ้มแขวน ครูให้นักเรียนจัดเก็บชิ้นงานที่เป็นผลงานทั้งหมดไว้ในแฟ้มแขวน
 2. สมุดงาน นักเรียนสามารถเก็บชิ้นงานบันทึกไว้ในสมุด โดยใช้สัญลักษณ์คั่นระหว่างชิ้นงานไว้ ครูและนักเรียนอาจใส่ประวัติของชิ้นงานหรือกระบวนการพัฒนาชิ้นงานพร้อมด้วยก็ได้
 3. แฟ้มหลากหลายนักเรียนอาจจัดหาแฟ้มที่มีสีต่าง ๆ แล้วเก็บชิ้นงานเป็นรายวิชาตามความก้าวหน้า ชิ้นงานที่ดีที่สุด ชิ้นงานที่อยู่ระหว่างปฏิบัติงานกลุ่มหรืองานบุคคล โดยแยกตามแฟ้มสี
 4. แฟ้มขยาย แฟ้มขยายจะใช้กรณีที่ชิ้นงานมีอุปกรณ์หลายอย่าง เช่น แผ่นดิสก์ ม้วนวิดีโอ ม้วนเทป เป็นต้น
 5. กล่อง ในระดับประถมศึกษาสามารถใช้กล่องกระดาษในการเก็บชิ้นงานของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ โดยให้นักเรียนเขียนชื่อและตกแต่งกล่องให้สวยงามตามความเหมาะสมกล่องนี้จะเปรียบเสมือนแฟ้มสะสมผลงานที่อยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อรอเวลาในการคัดเลือกชิ้นงานต่อไป
 6. อัลบั้ม เป็นการเก็บรวบรวมชิ้นงานที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เช่น ภาพการไปทัศนศึกษา การร่วมแสดงดนตรี การแสดงละคร การได้รับโล่รางวัล ตลอดจนใบประกาศนียบัตร ใบประกาศเกียรติคุณและภาพกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น
 7. แผ่นดิสก์ เป็นการเก็บรวบรวมชิ้นงานที่แสดงถึงปัญหา การเขียนบทความ คะแนนผลการทดสอบ การใช้แผ่นดิสก์ควรระมัดระวังในการเก็บรักษาในกรณีที่มีความลับ
- ในขั้นตอนนี้ นักเรียนควรจัดเก็บผลงานหรือชิ้นงานทุกอย่างที่สามารถจัดเก็บได้ ก่อนจัดเก็บควรจะมีการประเมินผลงานนั้นก่อน ในกรณีที่พบข้อบกพร่องให้นักเรียนทำการปรับปรุงแก้ไข ในขั้นตอนการจัดเก็บนี้ นักเรียนควรได้มีการจัดทำทะเบียนชิ้นงานด้วย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 12 - 13) ได้ให้ข้อเสนอแนะ
การจัดระบบใหม่เพิ่มสะสมผลงานชั้นนี้ว่า

1. จัดทำสลิป เพื่อแยกผลงานแต่ละชั้นออกจากกัน ให้เกิดความสะดวก
ในการค้นคว้า
2. จัดทำจุดสี เพื่อให้เกิดความสะดวกในการค้นหาได้อย่างรวดเร็ว
3. จัดทำสารบัญ
4. จัดทำทะเบียนชั้นงานอาจบอกวัน เวลา ของงานแต่ละชั้นที่ได้รวบรวมเอาไว้
ในแฟ้มสะสมผลงานตลอดถึงเวลาในการปรับปรุงแก้ไข

5. การตรวจสอบความสามารถของตนเอง จะช่วยให้นักเรียนได้ทราบผล
ของการดำเนินการที่ผ่านมาสามารถประเมินตนเองได้ว่า ได้เรียนรู้อะไรจากการกระทำเพิ่ม
สะสมผลงานมากเท่าใด ก้าวหน้าอย่างไร

6. จัดทำประวัติของผลงาน การเขียนประวัติของผลงานจะช่วยทำให้นักเรียน
สามารถมองเห็นพัฒนาการของงานที่ตนเองได้จัดทำตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงผลงานที่สมบูรณ์

7. จัดทำดัชนี โดยนักเรียนจัดทำลำดับความสำคัญของชั้นงาน

8. การให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยทั่วไปนักเรียนต้องการข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับ
งานที่ทำการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบทางการอาจอยู่ในรูปของการประเมินหรือการให้คะแนน
ตามเกณฑ์

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการเลือกผลงาน

หลังจากการรวบรวมชิ้นงานต่าง ๆ ไปสักระยะหนึ่งจะพบว่า มีจำนวนชิ้นงานเพิ่ม
มากขึ้น การพิจารณาคัดเลือกชิ้นงานที่แสดงถึงความสามารถของนักเรียนตามจุดประสงค์
ของการประเมินจะช่วยลดจำนวนของชิ้นงานลง ผลงานที่คัดเลือกนั้นต้องเป็นผลงานชั้นดีที่สุด
และครอบคลุมเนื้อหาวัตถุประสงค์โดยปกติแล้วการคัดเลือกชิ้นงานจะต้องมีการวางแผน
ไว้ล่วงหน้าว่าจะคัดเลือกผลงานประเภทใดจำนวนเท่าไร ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่อธิบาย
ความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนได้ถูกต้องมากที่สุด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 23 - 24) เสนอแนะการเลือกชิ้นงาน
ว่าควรพิจารณาคัดเลือกชิ้นงานตามสถานการณ์ต่อไปนี้

1. วันประชุมผู้ปกครอง เพื่อการคัดเลือกชิ้นงานต่อที่ประชุมผู้ปกครอง

2. จบบทเรียนหน่วยหนึ่ง ๆ
3. ทุก ๆ ภาคเรียน เพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน
4. สิ้นปีการศึกษา นักเรียนจะเลือกชิ้นงานที่เป็นตัวแทนของประสบการณ์

การเรียนรู้ที่สำคัญทั้งปี

โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดกระบี่ (ม.ป.ป. : 16) สรุปว่า การคัดเลือกชิ้นงานหรือหลักฐานควรกระทำหลังจากที่ม้งานไม่น้อยกว่า 4 - 5 ชิ้นหรือหลังจากเรียนไปแล้วประมาณ 1 เดือน ในการคัดเลือกลักษณะนั้นในภาคเรียนหนึ่ง ๆ อาจคัดเลือกงานประมาณ 4 ครั้ง โดยในการคัดเลือกครั้งแรก เป็นการเลือกงานที่ดีที่สุดที่มีอยู่มาเก็บไว้ในที่เก็บอีกทีหนึ่งหรือใส่อีกแฟ้มหนึ่งเรียกว่า แฟ้มสะสมผลงานดีเด่น (Outstanding Portfolio) หลังจากเลือกประมาณ 1 เดือนหรือมีชิ้นงานเพิ่มขึ้น 4 - 5 ชิ้น นักเรียนสามารถทบทวนดูว่าผลงานที่เลือกไว้กับผลงานใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้นนั้น ชิ้นใดเป็นที่ดีที่สุดก็ทำการเก็บไว้ในแฟ้มผลงาน

ในการพิจารณาเลือกชิ้นงาน ให้คำนึงถึงมาตรฐานการศึกษาของชาติและท้องถิ่น ซึ่งสามารถกำหนดเป็นเกณฑ์หรือดัชนีในการเลือกเอาไว้ โดยให้พิจารณาเลือกชิ้นงานที่มีคุณภาพที่สอดคล้องกับเกณฑ์ ซึ่งเกณฑ์อาจพิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้

1. เกณฑ์มาตรฐานระดับชาติ ได้กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ ครูจะต้องนำมาตรฐานระดับชาติ มาเป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน
2. เกณฑ์มาตรฐานที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนด ถ้าหากแฟ้มสะสมผลงานมีจุดมุ่งที่จะแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ของการเรียนในห้องเรียนและมีเป้าหมาย เพื่อให้ประชุมสัมมนา ระหว่างนักเรียน ครูและผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ 4 การจัดระบบแฟ้มสะสมผลงาน

ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ต่อจากการคัดเลือกผลงาน คือ เมื่อนักเรียนได้เลือกผลงาน ที่ตัวเองประทับใจมากที่สุด ที่จะนำไปประเมินตามกิจกรรมหนึ่ง ๆ ทั้งอาจมีหลายชิ้นงานดังนั้นจึงต้องรวบรวมและเป็นการจัดระบบของแฟ้มสะสมผลงานให้เป็นระบบระเบียบมากยิ่งขึ้น

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปรางสาท จังหวัดสุรินทร์ (2540 : 18 - 19) กล่าวว่า การจัดระบบของแฟ้มสะสมผลงาน จะมีลักษณะคล้ายคลึงการจัดทำหนังสือหรือเอกสารอื่น ๆ โดยทั่วไปซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ส่วนปก ประกอบด้วยปกนอก ปกใน เป็นการบอกให้รู้ว่ามีนักเรียนจัดทำอะไร ชื่อเรื่องว่าอย่างไร เป็นผลงานของใคร
2. ส่วนนำ เป็นส่วนที่เป็นข้อความที่ทำให้นักเรียนและผู้ประเมินตลอดทั้งบุคคลอื่น ๆ ได้ทราบว่าแฟ้มสะสมผลงานชิ้นนี้มีความเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญมากน้อยแค่ไหน และจัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใดดังนั้นในตอนนี้จึงประกอบด้วยคำนำ ข้อมูลผู้เขียนสารบัญ
3. ส่วนเนื้อหาของแฟ้มสะสมผลงาน เป็นส่วนที่รวบรวมไว้ซึ่งหลักฐานเอกสารต่างๆ ที่นักเรียนได้คัดสรรที่ดีที่สุดที่แสดงถึงความรู้ความสามารถทักษะและเจตคติของนักเรียน
4. ส่วนข้อมูลเพิ่มเติมหรือภาคผนวก เป็นการแสดงข้อมูลที่เป็นเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมอื่น ๆ ประกอบส่วนเนื้อหาให้เกิดความชัดเจนหรือเป็นการขยายส่วนเนื้อหาอีกครั้งหนึ่งนั่นเอง ส่วนนี้ควรประกอบด้วย บรรณานุกรม ภาคผนวก เป็นต้น

ในการจัดส่วนประกอบระบบของแฟ้มสะสมผลงานอยู่บนพื้นฐานของความพึงพอใจ และความเป็นอิสระของนักเรียน แต่ทั้งนี้ควรยึดหลักเกณฑ์ของส่วนประกอบอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และเพื่อเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนได้จัดแฟ้มสะสมผลงานได้อย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนที่ 5 แสดงความคิดเห็นหรือแสดงความรู้สึกต่อผลงาน

การแสดงความคิดเห็นหรือแสดงความรู้สึกต่อผลงาน นักการศึกษาบางท่านเรียกขานว่า ขั้นสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ (Reflect Metacognitively) เป็นการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกของนักเรียนต่อผลงานของตนเอง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการเลือกชิ้นผลงาน ได้มีผู้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องการแสดงความคิดเห็นหรือแสดงความรู้สึกต่อผลงาน ดังนี้

โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดกระบี่ (ม.ป.ป. : 20) ให้ความคิดเห็นว่า การแสดงความรู้สึกต่อผลงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนากระบวนการคิดของตนเองให้สูงขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการติดตามผลงาน เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลงานของตนไปเรื่อย ๆ มีการประเมินผลการทำงานและวางแผนพัฒนางานหรือปรับเปลี่ยนความคิดยุทธวิธีการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงาน ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินผลงานของตนเอง อย่างไม่เป็นทางการอีกทางหนึ่งด้วย

กรมวิชาการ (ม.ป.ป. : 29 - 30) สรุปว่า สิ่งสำคัญของการแสดงความคิดเห็นหรือแสดงความรู้สึกต่อผลงานคือ การคิดย้อนกลับเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียน การพิจารณาไตร่ตรองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งนักเรียนจะพิจารณาลึกลงไปว่าเขาเรียนรู้ได้อย่างไร ทำไมเขาจึงประสบความสำเร็จหรือประสบความล้มเหลวในการเรียน เมื่อนักเรียนได้แสดงออกซึ่งความคิดขั้นสูงเขาก็จะสามารถบรรยายถึงขั้นตอนลำดับเหตุการณ์ก่อนหลังและระหว่างการแก้ปัญหาได้ แนวคิดสำหรับการแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงาน ครูจำเป็นต้องให้นักเรียนค้นหาอย่างระมัดระวัง เพราะนักเรียนบางคนอาจแสดงความคิดเห็นที่แปลก ๆ บางคนอาจแสดงความคิดเห็นง่าย ๆ บางคนอาจสะท้อนความคิดเห็นที่เป็นรูปธรรมและลึกซึ้งอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนนี้จะช่วยให้นักเรียนรู้จักตัวเองมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้วกระบวนการในขั้นตอนนี้จะช่วยให้ครูสามารถทราบปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนและจะเป็นข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นภาพรวมพฤติกรรมของครูคือความรู้สึกของนักเรียน

นอกจากจะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกที่เป็นสัญลักษณ์ ในขั้นต้น ๆ แล้วครูหรือผู้ปกครองจะเพิ่มเติมรายละเอียดอื่น ๆ โดยการบันทึกการสนทนาสั้น ๆ และสำคัญ ๆ ไว้ด้วย ในระยะเริ่มแรกของขั้นต้น ๆ อาจให้นักเรียนตอบคำถามด้วยปากเปล่า สำหรับขั้นที่สามารถเขียนแสดงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นได้ ก็ให้สะท้อนความคิดออกมาโดยอิสระและการที่ครูเชิญชวนให้นักเรียนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมค้นคว้า จะทำให้เกิดความแปลกใจมากเพียงพอว่านักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และโรงเรียนได้กลายเป็นสถานที่ที่มีความหมายขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 การตรวจสอบความสามารถของตนเอง

การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสตรวจสอบความรู้ความสามารถของตนเองทั้งที่เกี่ยวกับชิ้นงานผลงานต่าง ๆ ตลอดจนคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ลักษณะนิสัยในการทำงาน ทักษะในการทำงาน ทักษะทางสังคม ตลอดจนความสามารถในการจัดการ สิ่งที่ตรวจสอบในขั้นตอนนี้ เป็นการตรวจสอบทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้และคุณลักษณะส่วนตัวของนักเรียน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 35 - 36) ได้ให้ความคิดเห็นในขั้นตอนนี้ว่า นักเรียนต้องมีความรับผิดชอบในการตรวจสอบผลงาน ที่ทำให้เกิดคุณภาพโดยธรรมชาติทั่วไป นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีความพึงพอใจกับการตรวจสอบผลงานจากบุคคลภายนอก โดยเฉพาะครูแต่ในสภาพของความเป็นจริงแล้วนักเรียนเอง คือ ผู้ที่จะต้องตรวจสอบผลงาน

ของตนเองตลอดทั้งการปรับปรุงแก้ไข วางเป้าหมายใหม่ เพื่อให้ผลงานที่ทำมีความเป็นมาตรฐาน การที่นักเรียนได้ตั้งเป้าหมายและได้มีการตรวจสอบตนเองอยู่เสมอว่าจะมีส่วนเสริมความคิดริเริ่มของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะต้องใช้ความรู้ความสามารถ สถิติปัญญา รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อผลงานของตนเอง การสนับสนุนให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มประเมินตนเอง รวมทั้งตั้งเป้าหมายความสำเร็จอย่างอิสระ ครูจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย เช่น แบบสำรวจรายการการบ้านที่นักเรียนรู้การบ้านที่รายการเรียนรู้อื่นส่วนเกณฑ์การให้คะแนนตามแบบหัวข้อต่าง ๆ นั้นสามารถประเมินได้ทั้งงานกลุ่มและงานเดี่ยวส่วนบุคคล

วิธีการตรวจสอบความสามารถของตนเองอีกลักษณะหนึ่งก็คือ การให้นักเรียนวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อย ในการทำงานหรือเกี่ยวกับผลงานของตนเอง หากนักเรียนต้องการที่จะพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยการวิเคราะห์การสังเคราะห์และการวัดผลและประเมินผลนักเรียนต้องทบทวนและวิเคราะห์ถึงจุดแข็งและสิ่งที่ปัญหากังวลหรือสิ่งที่เขาทำยังไม่เสร็จสิ่งสำคัญของกาวิเคราะห์จะต้องวิเคราะห์ด้วยเหตุผลหลาย ๆ ด้าน ซึ่งอาจเป็นด้านเนื้อหากระบวนการและทักษะทางสังคม นักเรียนที่มีความสามารถดีจะแสดงให้เห็นถึงความสามารถทุกด้านและมีความสำคัญอยู่เสมอว่าต้องมีการพัฒนายิ่ง ๆ ขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินค่าของแฟ้มสะสมผลงาน

แฟ้มสะสมผลงานเป็นแนวทางหนึ่งในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งแตกต่างไปจากวิธีการแบบดั้งเดิม การประเมินผลด้วยแฟ้มสะสมผลงานจึงเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาและมีการกล่าวถึงกันมาตลอดว่าจะให้เกรดหรือไม่ให้เกรด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 45 - 54) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า สิ่งสำคัญที่สุดต้องคำนึงถึงในการประเมินแฟ้มสะสมผลงานก็คือ การพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมผลงานเป็นหลัก ถ้าจุดประสงค์ของแฟ้มสะสมผลงานจัดทำขึ้น เพื่อสะท้อนชิ้นงานที่ดีที่สุดของนักเรียน เพื่อที่จะสร้างกระบวนการหรือผลผลิตสำหรับการประชุมแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อที่จะดูพัฒนาการของนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องได้รับการประเมิน แต่ถ้าหากแฟ้มสะสมผลงานถูกจำกัดว่าเป็นเครื่องอธิบายถึงความสามารถหรือเครื่องมือประเมินผลแต่ละชิ้นงานหรือแฟ้มสะสมผลงานทั้งหมด ก็มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการประเมินโดยขึ้นอยู่กับเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว

การประเมินแฟ้มสะสมผลงานแบบไม่ให้เกรดนั้น แฟ้มบางประเภทมีจุดหมายที่จะดูพัฒนาการของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ตลอดเวลาของนักเรียน จากการย้อนกลับเกี่ยวกับการทำงาน เหตุผลในการเลือกชิ้นงานสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่สำคัญที่สุดของนักเรียน ดังนั้นการให้เกรดแฟ้มสะสมผลงานก็ไม่มีควมจำเป็น

การประเมินแฟ้มสะสมผลงานแบบให้เกรดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินแฟ้มสะสมผลงานแบบให้เกรดหรือให้คะแนนมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1. การประเมินแฟ้มสะสมผลงานแบบให้คะแนนหรือให้เกรดในลักษณะรวม
2. การประเมินแฟ้มสะสมผลงานแบบให้คะแนนหรือให้เกรดในลักษณะวิเคราะห์งานเป็นส่วนย่อย ๆ ซึ่งเป็นการประเมินแบบแยกย่อยผลสัมฤทธิ์ของงานหนึ่ง ๆ อาจเป็นหลายด้านเพื่อวัดระดับความสำเร็จแต่ละด้านในงานนั้น ๆ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 45 - 54) เห็นว่า การประเมินแฟ้มสะสมผลงานแบบให้เกรด ครูสามารถดำเนินการได้หลายวิธีตามความสะดวก ความเหมาะสมหรือตามข้อตกลงระหว่างครูกับนักเรียน ตามรูปแบบต่อไปนี้

1. แบบให้เกรดก่อนนำไปเข้าแฟ้มสะสมผลงาน
2. แบบเลือกชิ้นงานที่ดีที่สุดเพื่อให้เกรดหรือแบบให้เกรดงานแต่ละชิ้น
3. แบบให้เกรดเดียวสำหรับแฟ้มสะสมผลงานทั้งแฟ้ม

ขั้นตอนที่ 8 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงาน

ขั้นตอนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงานจะเป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสรับฟังความคิดเห็น ข้อคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจากเพื่อน ผู้ปกครองและครูคนอื่น ๆ ขั้นตอนนี้จะกล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอนการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ นักวิชาการกรมวิชาการเรียกขั้นตอนนี้ว่า ขั้นสร้างความสัมพันธ์ วิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงานต่าง ๆ นั้นสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การสนทนาตัวต่อตัว การสังเกตแฟ้มสะสมผลงาน การจัดประชุมพิจารณาแฟ้มสะสมผลงาน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 9 การปรับเปลี่ยนผลงาน

การปรับเปลี่ยนชิ้นงานของผลงานจะเกิดขึ้นได้อยู่เสมอในตัวนักเรียน เนื่องจากแนวการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ต้องการให้นักเรียนได้แสดงผลงานหรือหลักฐานชิ้นที่ดีที่สุดในการแสดงความสามารถของเขา

โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดกระบี่ (ม.ป.ป. : 32) เสนอแนะว่า พอถึงขั้นตอนนี้ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนชิ้นผลงาน หลักฐานโดยการเลือก ชิ้นผลงานที่ดีกว่าเดิมมาเก็บไว้ในแฟ้มสะสมผลงานซึ่งการปรับเปลี่ยนชิ้นผลงานแต่ละครั้งมี วัตถุประสงค์เพื่อให้แฟ้มสะสมผลงานมีชิ้นงานที่ตีทันสมัยน่าสนใจและตรงตามวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่ต้องการประเมินให้มากที่สุดในการปรับเปลี่ยนชิ้นงาน ครูและนักเรียน ควรจัดทำแผนการปรับเปลี่ยนผลงานที่กำหนดไว้แน่นอน เช่น พิจารณาปรับเปลี่ยนชิ้นผลงาน หลังจากที่มีงานใหม่ เพิ่มขึ้น 4 - 5 ชิ้นหรือเมื่อเวลาผ่านไป 3 - 4 สัปดาห์ เป็นต้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 71 - 72) เสนอว่า การนำเข้า และนำออกของชิ้นงานในแฟ้มสะสมผลงาน จะทำให้ชิ้นงานในแฟ้มสะสมผลงานเป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเป็นการสะท้อนถึงอดีตของการทำงานของนักเรียน เป็นการสะท้อนความคิดจริง และกระบวนการทำงานในชั้นสูง จึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนางานในแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อแสดงความก้าวหน้าในการทำงาน ซึ่งมีแนวคิดในการนำชิ้นงานเข้าและออกคือ การกำหนด ระยะเวลาเป็นระยะ ๆ การปรับทิศทางให้ทันสมัยในการนำเข้าและนำออกแฟ้มสะสมผลงาน นักเรียนต้องจัดทำทะเบียนเพื่อควบคุมชิ้นงานจะทำให้นักเรียนสามารถลำดับเหตุการณ์และ ตรวจสอบวัน เวลา ตลอดจนถึงเหตุผลหรือความคิดเห็นที่มีต่อผลงานที่นำเข้าและนำออกได้

ขั้นตอนที่ 10 การจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน

การจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน จะทำให้ผลงานที่ทำมีชีวิตชีวา เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถที่มี เช่น การนำเสนอและการสื่อสาร ให้ผู้ชมรู้ถึงความสามารถพิเศษหรือเกิดตระหนักถึงความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน

กรมวิชาการ (ม.ป.ป. : 75) ได้สรุปว่า ผลงานนิทรรศการเป็นสิ่งที่แสดงถึง ความสามารถด้านความรู้ความคิด ทักษะต่างๆ อย่างลึกซึ้งในสถานที่ที่เป็นจริงตามธรรมชาติ

โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดกระบี่ (ม.ป.ป. : 34) ชี้แจงว่า ขั้นตอน การจัดนิทรรศการแสดงผลงานเป็นขั้นตอนที่สำคัญทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและชื่นชม ในผลงานหรือความสามารถของตน การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน เป็นการนำแฟ้ม สะสมผลงานของนักเรียนมาเสนอร่วมกันทุกคนซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนทั่วไปครูตลอด ผู้ปกครองและบุคคลทั่วไปได้ชื่นชมความสำเร็จของนักเรียน โดยเฉพาะการเชิญผู้ปกครอง มาร่วมงานนั้นจัดเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดียิ่งระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ในการจัดนิทรรศการแสดงผลงานครูควรเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการจัดนิทรรศการ ทั้งกระบวนการเริ่มตั้งแต่การวางแผน การจัดสถานที่ การเชิญผู้เกี่ยวข้อง มาชมนิทรรศการ การประชาสัมพันธ์การจัดนิทรรศการต่าง ๆ จนถึงการประเมินผลและการจัดนิทรรศการ

นรฤทธิ์ จันทเนตร (2541 : 8 - 10) ได้เสนอ แนวทางการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน ว่าก่อนที่จะลงมือดำเนินการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน ผู้เกี่ยวข้องต้องศึกษาและทำความเข้าใจ ขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้

1. การวางแผนจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน

1.1 การกำหนดจุดประสงค์ ผู้จัดทำแฟ้มสะสมผลงาน จะต้องกำหนดจุดประสงค์หรือเป้าหมายในการจัดทำว่าจะจัดทำแฟ้มสะสมผลงานเพื่ออะไร เช่น

1.1.1 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานเพื่อประกอบการขอกำหนดตำแหน่ง

1.1.2 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานเพื่อประกอบการพิจารณาความดี

ความชอบในการขอเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี

1.1.3 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานเพื่อประกอบการประกวดผู้บริหารโรงเรียนดีเด่นหรือครูดีเด่น

1.2 การศึกษารูปแบบของแฟ้มสะสมผลงาน ผู้จัดทำจะต้องศึกษารูปแบบของแฟ้มสะสมผลงานว่าประกอบไปด้วยอะไรบ้างมีกฎระเบียบแนวทางปฏิบัติอย่างไรที่จะเป็นหลักฐานเป็นผลงานที่สนับสนุนหรือสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในตอนต้น ผลจัดทำต้องกำหนดขึ้นงานไว้ล่วงหน้าในรอบ 1 ปีการศึกษาหรือในรอบ 1 ปีความดีความชอบจะมีชิ้นงานจำนวนเท่าใด มีเกณฑ์การเลือกเก็บอย่างไร

1.3 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็นในการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน เช่น

1.3.1 แฟ้มจะใช้แฟ้มขนาดไหน อย่างไร

1.3.2 กระดาษบันทึกกำหนดรูปแบบไว้อย่างไรบ้าง

1.3.3 สำหรับสลับสีเพื่อความสวยงามจะใช้กี่สี

1.3.4 กล้องถ่ายรูป

2. การเก็บรวบรวมผลงานการเก็บรวบรวมผลงานเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากเพราะผู้จัดทำแฟ้มสะสมผลงานจะต้องมีผลงานเป็นของตนเอง เป็นผลงานที่เกิดจาก ความอุตสาหะ

วิริยะเป็นผลงานที่เกิดจากความตั้งใจในการปฏิบัติงาน เป็นผลงานที่ผู้จัดทำมีความภาคภูมิใจ ผลงานที่เก็บสะสมควรจะต้องจัดเก็บในรูปแบบของเอกสาร อาจเป็นต้นฉบับจริงหรือฉบับถ่ายเอกสาร ที่มีการรับรองสำเนาถูกต้อง รวมไปถึงภาพถ่ายเพราะผลงานบางประเภท ไม่สามารถเก็บในรูปแบบเอกสารได้ก็ควรจะต้องเก็บในรูปแบบของภาพถ่าย ผู้จัดทำแฟ้มสะสมผลงานจึงควรมีกล้องถ่ายรูปของตนเองด้วย

3. การคัดเลือกผลงาน ผลงานที่สะสมไว้ในรอบ 1 ปี มีจำนวนมากผู้จัดทำแฟ้มสะสมผลงานจะต้องนำมาพิจารณาคัดเลือกและแยกประเภทของผลงาน ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้โดยพิจารณาผลงานชิ้นนั้น ๆ นำจะจัดเข้าเป็นผลงานประเภทใด สอดคล้องกับจุดประสงค์การนำไปใช้มากน้อยเพียงใดผลงานบางประเภทในรอบปีอาจมีผลงานจำนวนมาก จำเป็นจะต้องคัดเลือกผลงานที่ดีที่สุดจำนวนหนึ่งจัดเก็บสะสมไว้ในแฟ้มสะสมผลงาน เกณฑ์การคัดเลือกผลงานถ้าเป็นการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนก็ควรต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานระดับชาติหรือเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนด เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกและผู้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกก็อาจเป็นดังนี้

- 3.1 นักเรียนเลือกผลงานเอง
- 3.2 ครูเป็นผู้เลือก
- 3.3 ครูและนักเรียนเลือกร่วมกัน
- 3.4 เพื่อนนักเรียนช่วยเลือก
- 3.5 ผู้ปกครองหรือบุคคลอื่น ๆ

ในการเลือกผลงานของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ที่น่าจะมีส่วนร่วมในการเลือกผลงานด้วยก็น่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานเพราะบุคคลเหล่านี้อยู่บนพื้นฐานหรือบรรทัดฐานเดียวกัน ทั้งนี้ในการคัดเลือกผลงานจะต้องอ้างอิงหลักเกณฑ์ อิงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นเบื้องต้น การคัดเลือกผลงานจะทำให้ทราบว่าผลงานประเภทใดมีผลงานมากจนต้องคัดเลือก ในทางตรงข้ามก็ทราบว่าผลงานบางประเภทมีผลงานค่อนข้างน้อย แสดงให้เห็นว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จ จำเป็นจะต้องนำมาวิเคราะห์สาเหตุและหาทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป การคัดเลือกผลงานจึงควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ

4. การประเมินผลงาน หมายถึง การนำเอาผลงานที่รวบรวมได้ไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดคุณค่า เพื่อ

พิจารณาตัดสินว่าผลงานแต่ละเรื่องประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ในการประเมินผลงานของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ที่มีบทบาทและส่วนร่วมในการประเมินควรจะเป็นบุคคลต่อไปนี้

- 4.1 ผู้จัดทำแฟ้มสะสมผลงานประเมินตนเอง
- 4.2 ครูที่เป็นเพื่อนร่วมงาน
- 4.3 ผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไป

การประเมินตนเองโดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในเป้าหมายหรือจุดประสงค์เป็นหลักจะทำให้สามารถประเมินค่าของตนเองได้ถูกต้อง มองเห็นปัญหาที่ควรจะนำมาปรับปรุงแก้ไขได้ ครูที่เป็นเพื่อนร่วมงานก็สามารถที่จะประเมินผล การปฏิบัติงานของเราได้และอาจจะเห็นมุมมองที่ดีหรือบกพร่องได้ในโอกาสเดียวกัน เราสามารถที่จะนำผลการประเมินของเพื่อนร่วมงานมาวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขงานได้เช่นเดียวกัน

ผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไปในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เช่น หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เป็นอีกผู้หนึ่งที่สามารถประเมินผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ โดยเฉพาะการประเมินที่มีผลโดยตรง เช่น การประเมินผลงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบประจำปี ถ้าเป็นการประเมินเบื้องต้นเพื่อเสนอผ่านไปยังหน่วยงานที่สูงขึ้น เช่น การประกวดผู้บริหารโรงเรียนดีเด่น การเสนอขอแต่งตั้งตำแหน่งที่สูงขึ้น ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นก็เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะประเมินผลงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนางานที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาชั้นต้นจะเป็นผู้รับรองผลงานของเราด้วยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ท่านเป็นผู้ประเมินผลงานในเบื้องต้น อย่างไรก็ตามการประเมินผลงานจะต้องยึดหลักเกณฑ์จุดประสงค์ เป้าหมายการสะสมผลงานเป็นหลักใหญ่จึงจะสามารถนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

5. การจัดระบบของแฟ้มสะสมผลงานที่ผ่านการคัดเลือกแล้วจะถูกนำมาจัดระบบแล้วบรรจุเข้าไปในแฟ้มสะสมผลงานให้เป็นระเบียบมีความสัมพันธ์เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจจัดระบบของแฟ้มสะสมผลงานดังนี้

5.1 ส่วนนำ ประกอบด้วย คำนำ สารบัญ

5.2 ข้อมูลส่วนที่เป็นประวัติ โดยจัดทำเป็นใบงบหน้าแต่ละรายการที่ต้องสะสมงานต่อด้วยเอกสารหลักฐานอ้างอิงหรือเสริมข้อมูลต่าง ๆ ส่วนที่เป็นประวัตินี้อาจยกไปใช้กับแฟ้มสะสมผลงานเล่มต่อไปซึ่งเป็นเล่มปัจจุบัน

5.3 ข้อมูลแสดงการปฏิบัติงานในส่วนนี้เป็นส่วนที่นำผลงานที่คัดเลือกแล้วแต่ละหัวข้อ มาจัดทำเป็นสรุปบทหน้า ต่อด้วยเอกสารหลักฐานอ้างอิงเรียงลำดับตามความเหมาะสม

5.4 ส่วนสรุป ผู้จัดทำอาจสรุปผลการปฏิบัติงานทุกด้านในรอบปีรวมทั้งมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานในปีต่อไป

มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า แพ้มีสะสมผลงานที่สมบูรณ์นั้นนอกจากจะมีข้อมูลที่สมบูรณ์ถูกต้องและจัดระบบการวางหน้าการพิมพ์ข้อความที่เหมาะสม การใช้กระดาษสีต่าง ๆ แยกประเภทผลงานแต่ละประเภทให้ชัดเจน จะเพิ่มสีสันความสวยงามให้แพ้มีสะสมผลงานมีคุณค่ามากขึ้น

6. การจัดนิทรรศการหรือการแสดงผลงานของนักเรียน ในรอบปีหนึ่งๆ โรงเรียน ควรจัดให้มีการจัดนิทรรศการหรือการแสดงผลงานเพื่อให้นักลากรในโรงเรียน เช่น นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียนได้แสดงผลงาน เพื่อให้ผลงานของแต่ละคนเป็นที่ปรากฏต่อบุคคลทั่วไปอีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น ที่จะพัฒนาผลงานต่อไป การจัดนิทรรศการหรือแสดงผลการแสดงผลงาน อาจจัดในวันครู วันประณมศึกษาหรือวันประชุมผู้ปกครองนักเรียนหรือวันปิดภาคเรียนภาคปลาย แล้วแต่กรณี

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แพ้มีสะสมผลงานมีขั้นตอนสำคัญ 10 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการจัดทำแพ้มีสะสมผลงาน ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกงานหรือหลักฐาน ขั้นตอนที่ 4 การจัดระบบของแพ้มีสะสมผลงาน ขั้นตอนที่ 5 การแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงาน ขั้นตอนที่ 6 การตรวจสอบความสามารถของตนเอง ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผลงาน ขั้นตอนที่ 8 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงาน ขั้นตอนที่ 9 การปรับเปลี่ยนผลงาน ขั้นตอนที่ 10 การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน

ในการดำเนินงานในบางครั้งอาจปรับเปลี่ยนขั้นตอนได้ตามความเหมาะสม ยกเว้น 4 ขั้นตอนหลักที่ต้องคงอยู่ คือ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงาน ขั้นตอนการแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกและขั้นตอนการประเมินผล

5. หลักเกณฑ์และวิธีการให้คะแนนแฟ้มสะสมผลงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 12) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้คะแนนตามแนวทางของการประเมินสภาพที่แท้จริงของนักเรียนทำได้ใน 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 ให้คะแนนในลักษณะภาพรวม เป็นการให้คะแนนในความหมายว่าคะแนนนั้นเป็นตัวแทนความประทับใจในผลงานทั้งหมด รวมทุกด้านแล้วมักใช้กับเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่เป็น Authentic Test ตัวอย่างข้อสอบและวิธีการให้คะแนนในลักษณะภาพรวม เช่น บุญส่งวิ่งรอบสนามเฉลี่ยวันละ 2.5 กิโลเมตร เป็นเวลา 3 วัน ถ้าวันแรกเขาวิ่งได้ 4 กิโลเมตรและวันที่สองวิ่งได้ 1.25 กิโลเมตร อยากทราบว่าวันที่สาม เขาวิ่งได้ระยะทางเท่าไร (อธิบายวิธีคิดของนักเรียนพร้อมทั้งให้คำตอบ) เกณฑ์การให้คะแนน

- 0 = ไม่ตอบหรือตอบไม่ถูกเลย
- 1 = แสดงวิธีคิดเล็กน้อยแต่ยังไม่ได้คำตอบ
- 2 = เหตุผลหรือการคำนวณผิดพลาดแต่มีแนวทางจะนำไปสู่คำตอบ
- 3 = คำตอบถูก เหตุผลถูกต้อง อาจมีข้อผิดพลาดบ้าง
- 4 = คำตอบถูก แสดงเหตุผลถูกต้อง แนวคิดชัดเจน

หรือใช้เกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดคล้ายการประเมินแบบอิงกลุ่ม คือ แบ่งงานของนักเรียนออกเป็น 3 กอง

กองที่ 1 งานที่มีคุณภาพพิเศษ

กองที่ 2 งานที่ได้รับการยอมรับ

กองที่ 3 งานที่ไม่ได้รับการยอมรับ

แบ่งงานแต่ละกองออกเป็น 2 ระดับ แต่ละกองจะได้ระดับคะแนนเป็น 6, 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ พร้อมคำอธิบายลักษณะงานแต่ละกอง สำหรับงานที่แสดงว่าไม่ได้ใช้ความพยายามเลยให้ 0 คะแนน

แนวทางที่ 2 ให้คะแนนในลักษณะของการวิเคราะห์งานเป็นส่วนย่อย เป็นการแตกย่อยผลสัมฤทธิ์ของงานหนึ่ง ๆ ออกเป็นหลาย ๆ ด้าน เพื่อวิเคราะห์ระดับความสำเร็จแต่ละด้านในงานนั้น ๆ ของนักเรียน ข้อมูลมีประโยชน์มากต่อการพัฒนาการเรียนการสอน มักใช้ประเมินแฟ้มสะสมตัวอย่าง ข้อสอบและวิธีการให้คะแนนในลักษณะ

วิเคราะห์งานเป็นส่วนย่อย เช่น การประเมินภาพวาด ในวิชาศิลปะศึกษา ควรมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1. การจัดองค์ประกอบ

ได้ 1 คะแนน องค์ประกอบภาพน้อยหรือมากเกินไป เนื้อหาไม่ตรงจุดมุ่งหมาย ระยะเวลาภาพมีระยะเดียว

ได้ 2 คะแนน องค์ประกอบภาพกระจายจนไม่มีจุดเด่น ระยะเวลาภาพผิดขนาดในบางส่วน

ได้ 3 คะแนน ภาพมีความสมดุล จุดเด่นภาพชัดเจนเหมาะสม มีการใช้ระยะเวลาภาพใกล้เคียงนำไปยังจุดเด่น

2. การผสมสี

ได้ 1 คะแนน บีบสีจากหลอดระบายลงกระดาษเลยและไม่สามารถผสมสีลงสีได้ตามความต้องการ

ได้ 2 คะแนน ใช้จานสีในการผสมสี แต่สีเหลวหรือข้นเกินไป

ได้ 3 คะแนน ผสมสีได้เหมาะสมและใช้สีได้ใกล้เคียงความจริง

หรือประเมินความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์จากแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยกำหนดทักษะที่ต้องการประเมิน 2 ทักษะ แต่ละทักษะแบ่งเป็นทักษะย่อย ดังนี้

1. ทักษะการแก้โจทย์ปัญหา

1.1 ความเข้าใจในงาน

1.2 คุณภาพของวิธีการทำ

1.3 การตัดสินใจเลือกใช้วิธีการ

1.4 ผลลัพธ์ของการกระทำ

2. ทักษะการสื่อความหมาย

2.1 การใช้ภาษาคณิตศาสตร์

2.2 การใช้ตัวแทนทางคณิตศาสตร์

2.3 ความชัดเจนในการนำเสนอ

ขั้นตอนการให้คะแนนในลักษณะของการวิเคราะห์งานเป็นส่วนย่อย เพื่อวิเคราะห์ระดับความสำเร็จแต่ละด้านในงานนั้น ๆ ตามรูปแบบนี้คือ

1. กำหนดทักษะที่สำคัญที่ต้องการประเมิน
2. วิเคราะห์ทักษะย่อย
3. ให้นิยามอธิบายความหมายหรือกำหนดตัวบ่งชี้ของแต่ละทักษะย่อยให้ชัดเจน
4. ประเมินงานแต่ละชิ้นโดยให้ระดับคุณภาพ จากต่ำสุดถึงสูงสุดตามคำอธิบายหรือเกณฑ์ที่กำหนดพร้อมความคิดเห็นประกอบ
5. ประเมินผลรวมของงานทุกชิ้น ตามรายการทักษะย่อย ๆ โดยให้ระดับคุณภาพตามคำอธิบายหรือเกณฑ์ที่กำหนด
6. ประเมินความครอบคลุมของเนื้อหาและความรู้สึกที่มีต่อคณิตศาสตร์ ความมั่นใจในการนำคณิตศาสตร์ไปใช้
7. บันทึกความเห็นเพิ่มเติมเรื่อง จุดเด่นจุดด้อย ที่นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา รวมทั้งแนวทางการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน

จากตัวอย่างการให้คะแนน 2 แบบ แบบแรกเป็นการให้คะแนนภาพรวม แบบที่สองเป็นการแยกงานออกเป็นส่วน ๆ แบบที่สองนี้ เหมาะกับการประเมินแฟ้มสะสมผลงานมากกว่า เนื่องจากได้ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ทักษะและคุณภาพ ตามที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนด อย่างไรก็ตามทั้งสองแบบก็มีการแปลความหมายของคะแนนแต่ละตัวซึ่งจะเป็นประโยชน์กับตัวนักเรียนและครู ทั้งยังใช้สื่อความหมายกับผู้ปกครองได้ด้วย

วิธีให้คะแนนตามแนวประเมินแบบนี้เน้นที่การให้ข้อมูลที่สามารบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความรอบรู้ของนักเรียนว่ามีลักษณะอย่างไรและความสำเร็จหรือความรอบรู้ในระดับที่แตกต่างกันนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไร ไม่ใช่ให้ความหมายเพียงแค่การได้หรือตก การผ่านและไม่ผ่าน นอกจากนี้การนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์ด้านการตัดสินผลการเรียนก็มีความสำคัญเป็นอันดับรอง จากการนำไปใช้เพื่อพัฒนานักเรียนและครู

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2540 : 18) ได้ให้ความคิดเห็นว่า การวัดผลและประเมินผลโดยวิธีการประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงนั้น เพื่อนำผลการประเมินไปบันทึกลงในสมุดประจำชั้น (ป.02) โดยการเก็บรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับผลงานนักเรียน ที่แสดงให้เห็นกระบวนการและผลผลิตแล้ว ดังนี้

1. กำหนดคะแนนเต็มในแต่ละจุดประสงค์ที่ต้องการประเมิน
2. ประเมินค่าผลงานนักเรียนพร้อมกับให้คะแนนนักเรียน
3. ให้ระดับคุณภาพ

0 - 49 = 0

50 - 79 = 1

80 - 100 = 2

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 73)

เสนอว่า แฟ้มผลงานเป็นแนวทางหนึ่งในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งต่างไปจากวิธีดั้งเดิม การประเมินด้วยแฟ้มผลงานจะเป็นการให้โอกาสที่จะสังเกตนักเรียนในบริบทที่กว้างขึ้น เช่น ด้านการพัฒนากระบวนการ ในการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตัวเอง การให้เกรดหรือไม่ให้เกรดเป็นเรื่องที่มีการถกเถียงหรือถกเถียงกันมากที่สุด สำหรับการให้แฟ้มผลงานสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงก็คือ การพิจารณาถึง วัตถุประสงค์ของแฟ้มผลงาน ถ้าจุดประสงค์ของผลงานเพื่อการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานที่ดีที่สุดของนักเรียนหรือเพื่อที่จะสร้างกระบวนการหรือผลผลิต สำหรับการประชุมแฟ้มผลงานหรือเพื่อจะตามดูพัฒนาการของนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องได้รับการประเมินแต่อย่างไรก็ตาม หากแฟ้มสะสมผลงานที่ถูกจัดให้เป็นเครื่องมือเพื่อจะอธิบายความสามารถหรือเครื่องมือการประเมินผลงานแต่ละชิ้นหรือแฟ้มผลงานทั้งหมด ก็จำเป็นต้องได้รับการประเมิน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์มาตรฐานที่วางไว้ล่วงหน้าแล้ว คอลลิค (Kallick, 1989) ได้แนะนำว่า นักเรียนต้องมีมาตรฐานภายในและภายนอก ความคาดหวังสำหรับงานที่ดีและเข้าใจชัดเจนในแนวทางการพัฒนาการ ทำให้ได้มาตรฐานและถ้าหากแฟ้มผลงานถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในโรงเรียน ผู้ร่วมงานจะต้องช่วยกันตัดสินใจในหัวข้อที่เป็นตัวแทนที่สำคัญของการเรียนรู้และกำหนดมาตรฐานที่แสดงถึงคุณภาพของงาน ตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุมถึงความต้องการความสนใจรวมถึงรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนทางเลือกของการประเมินแฟ้มผลงานมีสองแนวทาง ดังนี้

1. แบบไม่ให้เกรด แฟ้มผลงานบางอย่างพอใจที่จะดูพัฒนาการของนักเรียน

ใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเติบโตและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตลอดเวลาของนักเรียนจากการคิดย้อนกลับเกี่ยวกับการทำงานเหตุผลในการเลือกชิ้นงาน สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งสำคัญที่สุดของนักเรียน การให้เกรดแฟ้มผลงานก็ไม่จำเป็น ครูผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียนก็สามารถ

ที่จะให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะแก่นักเรียน ซึ่งจะทำโดยคำพูดหรือการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ครูระดับประถมศึกษาที่มีความรู้สึกที่นักเรียนอยากรู้ว่าตนเองได้เกรดอะไร มากกว่าอยากรู้ว่าตัวเองได้เรียนรู้อะไร อย่างไรก็ตามการไม่ประเมินชิ้นงาน ทำให้ไม่ต้องรู้สึกกังวลและนักเรียนจะมีความภาคภูมิใจสูงขึ้นถ้าไม่กังวลกับคะแนน นักการศึกษาบางคนเห็นว่าการไม่ให้เกรด จะช่วยให้การวิพากษ์วิจารณ์หรือการให้ข้อมูลย้อนกลับจากเพื่อน ผู้ปกครอง และครูมีความเที่ยงตรงมากขึ้น แฟ้มผลงานชนิดนี้ จะเน้นที่ความพยายามและพัฒนาการ ส่วนบุคคลมากกว่าจะไปเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ สำหรับนักเรียนที่ชอบวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบที่แตกต่างออกไป มักจะมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับแฟ้มผลงานของเขา เนื่องจากเป็นตัวแทนที่แสดงให้เห็นถึงความชอบส่วนตัว ให้เห็นถึงสิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ

2. แบบให้เกรด

2.1 ให้เกรดก่อนที่จะนำมาเข้าไปในแฟ้มผลงาน แฟ้มผลงานได้บรรจุชิ้นงานที่เลือกมา ซึ่งอาจได้ผ่านการให้เกรดมาก่อนเป็นชิ้นงานที่ได้รวบรวมมาจากในภาคเรียนแรก ๆ และถูกประเมินให้เกรดตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้นโดยกระทรวง กลุ่มโรงเรียน ครูหรือนักเรียน การให้เกรดจะถูกกำหนดด้วยเกณฑ์หรือแนวทางในการให้คะแนน (Rubrics)

ตารางที่ 1 ตัวอย่างเกณฑ์การให้เกรดสำหรับการเรียนแบบร่วมมือของกลุ่ม

องค์ประกอบ	ดัชนี			คะแนนที่ได้
	น้อย	บางครั้ง	บ่อย	
การปฏิสัมพันธ์กัน	1	2	3	2
การสนทนาเรื่องที่กำหนด	บางครั้งนอกเรื่อง 1	ปกติตรงเนื้อหา 2	เกี่ยวกับเรื่อง 3	3
การติดต่อสื่อสาร	นักเรียนคนเดียว 1	นักเรียนหลายๆคน 2	นักเรียนทุกกลุ่ม 3	2
พฤติกรรมในการทำงาน	หลายคนไม่สนใจ 1	คนเดียวไม่สนใจ 2	ทุกคนร่วมมือ 3	3
ระดับคะแนน 10 - 12 = A, 6 - 9 = B, 4 - 5 = C			รวม	10 = A

2.2 การเลือกชิ้นงานเพื่อการให้เกรดบางครั้งครูบอกนักเรียนล่วงหน้าเกี่ยวกับวิธีการให้เกรดเพิ่มผลงานก่อนจะมีการพิจารณาตัดสินในการให้เกรด ครูอาจจะเลือกชิ้นงาน 2 ชิ้นที่สำคัญ เช่น รายงานการศึกษา งานโครงการความร่วมมือการนำเสนอรายงานและให้โอกาสนักเรียนเลือกอีก 2-3 ชิ้นที่สำคัญ ๆ มาให้เกรด ซึ่งวิธีนี้ครูแน่ใจว่าชิ้นงานที่สำคัญจะได้รับเลือก การให้นักเรียนเป็นผู้เลือกทำให้เขารู้ว่าเขาจะได้คะแนนดี สิ่งสำคัญก่อนพิจารณาให้เกรดก็คือ เกณฑ์และตัวบ่งชี้ที่จะต้องถูกกำหนด พัฒนาร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน แต่ครูบางคนก็มีวิธีแตกต่างออกไปในการที่จะทำให้นักเรียนทำงานทุกชิ้น ให้มีคุณภาพ โดยการไม่บอกให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับชิ้นงานที่จะพิจารณาในการให้เกรดเพราะครูต้องการให้นักเรียนทำงานทุกชิ้นให้มีคุณภาพไม่ใช่เพียงชิ้นที่จะให้เกรด ชิ้นงานที่เลือกตามหัวข้อที่กำหนดโดยมีเกณฑ์ให้คะแนน (Rubrics) ดังนี้

ตารางที่ 2 เกณฑ์การให้คะแนน เรื่องพัฒนาสื่อการโฆษณา

องค์ประกอบ	ดัชนี			คะแนน
	1	2	3	
ขนาด	เล็กเกินไปมองไม่เห็น	สามารถมองเห็นได้บ้าง	ขนาดโตพอดี	2
สี	ไม่มีสี	มีสีบ้าง	เต็มไปด้วยสีสัน	3
การออกแบบ	ไม่เป็นงานกราฟฟิค	เป็นงานกราฟฟิค	เป็นงานสร้างสรรค์	2
เนื้อหา	ไม่เกี่ยวกับเรื่องที่พูด	เกี่ยวกับเรื่องที่พูด	กระตุ้นให้ข้อคิดในการพูด	2
ระดับคะแนน	10 – 12 = A, 6 – 9 = B, 4 – 5 = C			รวม 9 = B

2.3 การให้เกรดแต่ละชิ้นงาน งานทุกชิ้นในแฟ้มผลงานอาจถูกให้เกรด ก่อนที่จะนำเสนอหรือหลังจากที่ถูกนำเสนอ เกรดจะถูกกำหนดอย่างมีมาตรฐานโดยนักเรียน และครูหรือสร้างเกณฑ์มาตรฐานโดยโรงเรียน เกณฑ์การให้ระดับคะแนนที่มีหัวข้อรายการ ประเมินที่ชัดเจนจะช่วยให้เกิดความมั่นใจและยุติธรรม (เที่ยงตรง) ในกระบวนการให้เกรด ประโยชน์ของวิธีการนี้ คือ การที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกรายการ เมื่อนักเรียนรู้ว่า ถูกประเมินนักเรียนจะรู้ทันทีว่างานชิ้นนี้ จะถูกให้เกรดและจะใช้เกณฑ์อะไร แต่ข้อเสียก็คือ ครูต้องใช้เวลามากในการประเมินแฟ้มผลงานโดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมต้นและมัธยมปลาย ที่ซึ่งครูอาจสอนนักเรียนมากกว่า 150 คน

ตารางที่ 3 ตัวอย่างบันทึกการประเมินผลการกล่าวสุนทรพจน์ โดยใช้วิดีโอเทป เรื่องที่พูด เหตุการณ์ที่ประทับใจ ชื่อผู้พูด เด็กหญิงสุดสวย

1. ระดับเสียง				คะแนน	
ไม่สามารถได้ยิน	ยากที่จะได้ยิน	ส่วนใหญ่ได้ยิน	ได้ยินง่าย	3	
1	2	3	4		
2. การใช้สายตา				คะแนน	
ไม่ใช้สายตา	แทบจะไม่ใช้สายตา	ใช้สายตาบางครั้ง	ใช้สายตาดี	2	
1	2	3	4		
3. จุดสนใจ				คะแนน	
สื่อความหมายไม่ได้	บางครั้งไม่เข้าใจ	ส่วนใหญ่เข้าใจ	เข้าใจชัดเจน	3	
1	2	3	4		
4. การใช้สื่อ				คะแนน	
ไม่มีสื่อ	สื่อดีแต่ไม่ใช้	สื่อช่วยให้พูดดีขึ้น	ใช้สื่อสร้างสรรค์	3	
1	2	3	4		
ระดับคะแนน 14 – 16 = A, 11 – 13 = B, 8 – 10 = C ต่ำกว่า 8 ไม่ผ่าน				รวม	11 = B

ข้อวิจารณ์.....

เนื่องจากงานทุกชิ้นในแฟ้มผลงานนี้มีการให้เกรดเรียบร้อยแล้ว แฟ้มผลงานจึงถูกใช้เพื่อตรวจสอบงานของนักเรียนติดตามการเจริญเติบโตการพัฒนาและสื่อในการประชุมบางครั้ง นักเรียนตรวจวิจารณ์และแก้ไขงานที่ได้รับเกรดแล้วเพื่อที่จะเพิ่มคุณภาพก่อนที่จะไปร่วมกับคนอื่น ๆ พวกเขาสามารถที่จะเย็บทั้งสองส่วนเข้าด้วยกันเพื่อแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ได้แก้ไขแล้ว

2.4 การให้เกรดเดียวสำหรับแฟ้มผลงานทั้งฉบับครูจำนวนมากไม่คำนึงที่จะให้เกรดชิ้นงานรายชิ้น เขาสามารถให้เกรดแฟ้มผลงานทั้งฉบับ โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยเฉพาะเช่น ความคิดสร้างสรรค์ความสมบูรณ์ การจัดการความคิดขั้นสูงพัฒนาการในทางที่ดี ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานที่ทำไปแล้วและคุณภาพของงานครูก็สามารถให้คะแนนหรือให้เกรดที่ได้จากคะแนนเฉลี่ยบนพื้นฐานของการจัดการของแฟ้มผลงานที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว การให้เกรดทั้งฉบับแบบนี้ จะใช้เวลาไม่มาก และผลงานที่ทำยังคงมีคุณภาพ

ตารางที่ 4 ตัวอย่างเกณฑ์สำหรับให้เกรดแฟ้มผลงานทั้งฉบับ

เกณฑ์	
ความถูกต้องของข้อมูล	ความคงทนการเรียนรู้
ความสมบูรณ์	ผลผลิตมีคุณภาพ
ความเกี่ยวข้องกับวิชาอื่นๆ	ความคิดเห็น
ความคิดสร้างสรรค์	การประเมินตนเอง
พัฒนาของกระบวนการ	การใช้เวลา
ความแตกต่างในการเลือก	การถ้อยความความคิด
ความเข้าใจ	การลำดับขั้นตอน
การทำตามคำแนะนำ	สวยงาม
รูปแบบ	อื่น ๆ
การเจริญเติบโตและพัฒนาการ	
ความรู้ในเนื้อหา	
ความคิดอันหลากหลาย	
คุณภาพของต้นฉบับ	

2.5 การให้น้ำหนักความสำคัญแต่ละหัวข้อรายการประเมิน โดยปกติแล้ว ชิ้นงานแต่ละชิ้น จะมีความสำคัญไม่เท่าเทียมกัน เพราะฉะนั้นไม่ควรที่จะให้น้ำหนักชิ้นงาน เท่ากันในการตัดสินใจให้เกรดแฟ้มผลงาน ซึ่งการให้น้ำหนักความสำคัญของชิ้นงานขึ้นอยู่กับ ครูและนักเรียนจะเห็นงานชิ้นไหนสำคัญสำหรับเกณฑ์การประเมิน

2.6 ความเชื่อมั่นในแฟ้มผลงานปัจจุบัน หลายรัฐในอเมริกากำลังทดลองใช้ การประเมินการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มผลงาน เพื่อประเมินผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยมีดัชนีและ เกณฑ์การให้คะแนน ซึ่งได้รับการพัฒนาโดยนักจิตวิทยา และครูร่วมกันเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่น ของกระบวนการในการให้คะแนน

แม้ว่าแฟ้มผลงานจะได้รับการให้เกรดหรือไม่ให้ก็ตามครูหรือผู้ประเมินจากภายนอก จะต้องประเมินเนื้อหาสาระและแฟ้มผลงาน จะต้องนำเสนอภาพลักษณ์ของตัวนักเรียนที่แบบ ประเมินอื่น ๆ ไม่สามารถนำเสนอได้ ซึ่งแนวทางการให้คะแนนแฟ้มผลงาน การกำหนดเกณฑ์ มาตรฐานให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ ซึ่งแฟ้มผลงานจะประเมิน มาตรฐานของความเป็นเลิศของนักเรียนแต่ละคนมากกว่าจะเปรียบเทียบกับนักเรียนคนอื่น ๆ

ตารางที่ 5 ตัวอย่างทางเลือกของการประเมินผลแฟ้มผลงานแบบไม่ให้เกรด

แฟ้มผลงานแบบไม่ให้เกรดชื่อ.....ชั้น.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชิ้นงานที่เลือก	คำวิพากษ์ของครู
1. บันทึกการแก้ปัญหา	1. เธอใช้หลายวิธีในการแก้ปัญหา
2. สมุดรายงาน แถบวิดิทัศน์ การสัมภาษณ์	2. การตอบคำถามของเธอเยี่ยมจริงๆ
3. งานศิลป์	3. พยายามใช้หลายๆ สี
4. แถบบันทึกเสียงการอ่าน	4. ความคล่องแคล่วและความกระตือรือร้น ต้องปรับปรุง
5. เรื่องสั้นที่เพื่อนเป็นบรรณาธิการให้	5. คำวิพากษ์ของเพื่อนมีประโยชน์กับเธอ
6. ภาพประกอบการทดลองวิทยาศาสตร์	6. อธิบายภาพได้ชัดเจนตรงตามเป้าหมาย

ตารางที่ 6 ตัวอย่างการประเมินเพิ่มผลงานแบบให้เกรดแต่ละชิ้นงาน แบบบันทึกการให้
เกรดแต่ละชิ้นงาน

ชื่อ.....ชั้น.....วิชา.....

การคัดเลือก	คะแนน	คำวิจารณ์
1. การเรียนรู้เรขาคณิต	95	- ทำให้ดีสวยงามในงานวาดและ จัดบันทึกงาน
2. รายงานการค้นคว้าทาง คณิตศาสตร์	89	- งานค้นคว้าวิจัยทางคณิตศาสตร์ จะช่วยให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น
3. การเขียนบันทึกสะท้อน ความคิดเห็น	90	- ท่านเขียนถึงความรู้สึกวิตกกังวล ในการทดสอบและรู้สึกว่าท่าน ทำงานต่างๆ ด้วยความกังวลใจ
4. การเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ กับสิ่งอื่นๆ	90	- ท่านสามารถเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ ภายในห้องเรียนสู่โลกภายนอก ได้ดี
5. การประเมินตนเองของนักเรียน	91	- เราได้คะแนน 91 เพราะเราชอบ คณิตศาสตร์ แต่บางครั้งยังไม่ สามารถแก้โจทย์ปัญหาได้ด้วย ตนเอง
คะแนนเฉลี่ย $455 \div 5 = 91$		- น่าสนใจคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ คะแนนการประเมินตนเอง

ข้อวิจารณ์ท่านมีความสามารถในการเรียนทักษะการค้นคว้าเห็นคุณค่าของ
คณิตศาสตร์อยู่ในขั้นดีเลิศ แม้ว่าท่านจะรู้สึกว่าคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ด้อยที่สุดของท่านและ
ท่านควรจะมีมองข้ามความวิตกกังวลและการแก้โจทย์ปัญหา

คำแนะนำเป้าหมายในอนาคตควรทำงานกับกลุ่มมากขึ้น ขอให้เขาแสดง
ความคิดตั้ง ๆ ออกมาเมื่อเวลาแก้โจทย์ปัญหาแล้วท่านจะเห็นกระบวนการคิดของเขา

ตารางที่ 7 ตัวอย่างการให้เกรดสำหรับแฟ้มผลงานทั้งฉบับ
คำชี้แจง : กาเครื่องหมาย / ในช่องตามระดับคะแนนที่ต้องการ

เกณฑ์	ไม่ถึงเกณฑ์ที่ คาดหวัง (1)	ถึงเกณฑ์ที่ คาดหวัง (2)	เหนือเกณฑ์ ที่คาดหวัง (3)	คะแนนได้
การจัดการ				
1. การสร้างสรรค์ปก	/			1
2. การประเมินตนเอง			/	3
3. ความสมบูรณ์ของทุกรายการ ความประทับใจ			/	3
1. การวางรูปแบบ		/		2
2. ศิลปะ			/	3
3. ความคิดสร้างสรรค์		/		2
หลักฐานแสดงความเข้าใจ				
1. ความรู้ในเนื้อหาวิชา		/		2
2. การสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ			/	3
3. แนวคิดประยุกต์ใช้ โครงสร้างภาษา			/	3
1. โครงสร้างประโยค		/		2
2. การใช้ภาษาไวยากรณ์		/		2
3. ตัวสะกดการันต์			/	3
รวม	1	5	6	29 = B

เกณฑ์การให้คะแนน

30 - 36 = A

24 - 29 = B

12 - 23 = C

6. จุดเด่นของการประเมินโดยการใช้แฟ้มสะสมผลงาน

ส.วาสนา ประवालพฤษ์ (2537 : 42) กล่าวว่า แฟ้มสะสมผลงานนั้นนอกจากจะเป็นเอกสารที่สำคัญในการเรียนรู้ตามหลักสูตรแล้วยังมีจุดเด่นที่น่าสนใจตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการเรียนการสอนทุกระยะ
2. เป็นที่รวบรวมผลงานของนักเรียน ตลอดจนข้อสงสัยต่าง ๆ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ
3. เป็นเครื่องมือช่วยกำกับพัฒนาการทางการเรียนของนักเรียนเนื่องจากมีผลงานสะสมที่สามารถตรวจสอบนักเรียนแต่ละคนได้
4. สนับสนุนกระบวนการเรียนของนักเรียน ตลอดจนฝึกนิสัยการเรียนแบบสร้างสรรค์และการเขียนในชีวิตประจำวัน
5. เป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินตนเองของนักเรียน เป็นการฝึกนิสัยการเรียนเพื่อประเมินปรับปรุงตนเอง ตลอดจนวางเป้าหมายของตนเองได้อย่างเหมาะสม
6. เป็นแหล่งกระตุ้นหรือเสริมกำลังใจของนักเรียน เป็นการฝึกนิสัยการเรียนที่แข่งขันกับตนเอง ทุกคนมีโอกาที่จะประสบผลสำเร็จตามอัธภาพของตน
7. สร้างความภาคภูมิใจความเป็นเจ้าของ ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน
8. เป็นแนวทางในการประเมินที่เที่ยงตรงของนักเรียน
9. ให้ความหมายของกิจกรรมที่ครูและนักเรียนได้กระทำในชั้นเรียน
10. การทดสอบไม่เป็นการข่มขวัญของนักเรียนอีกต่อไป แต่จะเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในสภาพการเรียนประจำวันที่มีคุณประโยชน์ต่อชีวิตของนักเรียน

โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดกระบี่ (ม.ป.ป. : 7) สรุปว่าแฟ้มสะสมผลงานมีจุดเด่น 12 ประการ คือ

1. เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน
2. พัฒนาทักษะทางวิชาการระดับสูงแก่นักเรียน
3. พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมเพื่อให้เสร็จงาน
4. เป็นการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้จากนามธรรมไปสู่รูปธรรม

5. เป็นเครื่องแสดงพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
6. วัดความสามารถของผู้เรียนได้หลายๆ ด้าน
7. เป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในสภาพการเรียนการสอนประจำวัน
8. นักเรียนมีความตระหนักในกระบวนการและยุทธศาสตร์ ที่มีส่วนในการเรียน การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูลหรือการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสอนปกติ
9. นักเรียนมีโอกาสในการแสดงออก สร้างสรรค์ผลผลิตหรือทำงานด้วยตนเอง
10. เป็นสื่อของการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง
11. นักเรียนรู้วิธีการประเมินค่าของผลงาน
12. นักเรียนมีความสามารถในการบอกเล่าเรื่องกับการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็น ธรรมชาติ

หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

(2540 : 7) เสนอว่า การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานเป็นการรวมข้อมูลนักเรียนจาก สิ่งต่อไปนี้

1. ตัวอย่างผลงานที่แสดงให้เห็นกระบวนการ
2. ตัวอย่างผลงานที่เป็นผลผลิต
3. ข้อมูลที่รวบรวมจากการวัดและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย
4. ข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง

7. บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการประเมินเพิ่มสะสมผลงาน

บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการประเมินเพิ่มสะสมผลงาน ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ร่วมดำเนินการในกระบวนการจัดทำเพิ่มสะสมผลงาน การวัดผลและประเมินผลเพิ่มสะสมผลงาน คือผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 52) ได้เสนอแนะว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ทั้ง 3 ประการ คือ ให้ความสำคัญทางความคิด การแสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง และมีคุณธรรมจริยธรรมนอกจากครูจะเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และเน้นการปฏิบัติจริง การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม ในกิจกรรมการเรียนการสอน การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน ผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บทบาทของผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนมีดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน เป็นตัวจักรสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เป็นไปตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทดังนี้

1.1 กำหนดเป้าหมายในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เป็นไปตามแนวทางปฏิรูปการศึกษานั้นให้ทุกคนตระหนักรับทราบ และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

1.2 ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และงานด้านวิชาการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเป็นอันดับแรก มีการติดตามสอบถามเปิดโอกาสให้ครูได้ปรึกษาหารือร่วมคิด ร่วมปฏิบัติงานกับคณะครูเพื่องานอย่างใกล้ชิด

1.3 ส่งเสริมให้ครูได้ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มเวลาเต็มศักยภาพ โดยลดงานธุรการและงานอื่น ๆ ของครู ให้ครูมีเวลาในการศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนากิจกรรมการสอนให้มากที่สุด

1.4 สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ตามที่คณะครูต้องการ สนใจและร้องขอ

1.5 จัดหาสื่อการเรียนการสอนที่นักเรียนเป็นผู้ใช้ เป็นผู้ปฏิบัติให้เพียงพอ ส่งเสริมการใช้สื่ออุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ มีการติดตามประเมินผลและรายงานตามรายงาน ปัญหาอย่างเป็นระบบ

1.6 ติดตามความก้าวหน้าผลการเรียนของนักเรียน ผลการปฏิบัติงานของครู ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การเยี่ยมชั้นเรียน การสัมภาษณ์นักเรียน การพูดคุย และการสอบถามผู้ปกครอง

1.7 ติดต่อกับผู้ปกครองและชุมชน จัดให้มีการรายงานการปฏิบัติงานของ โรงเรียน การรายงานความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนมีส่วนร่วมรับรู้อย่างต่อเนื่องทุกชั้นตอน

2. บทบาทของผู้ปกครอง ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนานักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการประสานงานกับผู้ปกครอง ดังนี้

2.1 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพและคุณลักษณะของนักเรียน

2.2 ชี้แจงสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองให้เห็นคุณค่าของการศึกษาและความสำคัญของการเรียนของนักเรียนความรับผิดชอบของผู้ปกครองในการร่วมมือพัฒนา บุตรหลานของตนเอง ให้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ

2.3 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ตรวจสอบผลการดำเนินงาน ผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ว่าเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่

2.4 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความพร้อม มีกำลังความสามารถ มีกำลังทรัพย์ เข้ามาสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนตามศักยภาพและความสนใจ

หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่และพัฒนามาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 10) กล่าวว่า บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการประเมินสัมประสิทธิ์ผลงาน มีดังนี้

1. ครู

1.1 สังเกตพฤติกรรมนักเรียน

1.2 เก็บรวบรวมผลงาน

1.2.1 ตัวอย่างผลงาน

1.2.2 การบันทึกย่อ

- 1.2.3 หลักฐานเกี่ยวกับพัฒนาการด้านต่าง ๆ
- 1.3 ช่วยเหลือนักเรียนในการพิจารณาเลือกผลงาน
- 1.4 ร่วมอภิปรายกับนักเรียนเกี่ยวกับผลงานนักเรียน
2. นักเรียน
 - 2.1 เลือกตัวอย่างผลงาน
 - 2.2 อธิบายคุณค่าของตัวอย่างผลงาน
 - 2.3 ร่วมอภิปรายกับครูเกี่ยวกับผลงานของตัวเอง
 - 2.4 นำตัวอย่างผลงานให้เพื่อนดู
3. ผู้ปกครองนักเรียน
 - 3.1 ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน
 - 3.2 ให้คำแนะนำ
 - 3.3 เยี่ยมห้องเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 10)

กล่าวถึงบทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการประเมิน ดังนี้

1. ครูจะประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนที่เป็นตัวอย่างผลงาน การบันทึกย่อและหลักฐานเกี่ยวกับพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตลอดจนช่วยเหลือนักเรียนในการพิจารณาเลือกผลงานและร่วมอภิปรายกับนักเรียนเกี่ยวกับผลงาน
 2. นักเรียนจะเป็นผู้เลือกตัวอย่างผลงาน อธิบายคุณค่าของตัวอย่างผลงานหรือชิ้นงาน ร่วมอภิปรายกับครูเกี่ยวกับผลงานหรือชิ้นงานของตนเองและนำตัวอย่างผลงาน ไปให้ผู้ปกครองได้ร่วมประเมินหรือแสดงความคิดเห็นประกอบกันไปด้วย
 3. ผู้ปกครองนักเรียน มีบทบาทในการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน แสดงความรู้สึกให้คำแนะนำและเยี่ยมห้องเรียน ร่วมชมนิทรรศการและผลงานของนักเรียน รวมทั้งเพื่อนๆ ของนักเรียน อันจะเป็นการพัฒนาความคิดในการที่จะเสนอแนะการทำงาน ของนักเรียนในครั้งต่อไป
- สรุปได้ว่า ผู้ที่มีบทบาทและจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน คือ นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

8. นโยบายการพัฒนาการเรียนรู้ ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม (2542 : 1 - 4) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ ภารกิจที่สำคัญขององค์กรและสถานศึกษา คือ การเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนดตามนโยบาย 5 ประการ คือ สี่ประกัน One Amazing ยอดเยี่ยมวิสัยทัศน์ จัดเกษตรครบวงจร สอนยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพเน้นการพัฒนานักเรียนอย่างเต็มศักยภาพทุก ๆ ด้าน จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาครูให้เปลี่ยนแปลงวิธีการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยปรับเปลี่ยนจากครูไปสู่นักเรียน เน้นการจัดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนทุกฝ่าย

การจัดการเรียนการสอน ถ้าขาดส่วนใดส่วนหนึ่งจะไม่เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง เช่น ให้นักเรียนได้รับรู้ข้อเท็จจริงโดยฟังบรรยายจากครูแล้วไม่มีการอภิปรายหรือวิเคราะห์ให้นักเรียนก็จะเรียนรู้แบบจดจำความรู้ ทำให้รู้แคบและอาจนำไปใช้ไม่ได้ ดังนั้นครูจึงต้องจัดการเรียนรู้ให้มืองศ์ประกอบทั้ง 3 ส่วน ได้แก่การรับรู้การบูรณาการความรู้และการประยุกต์ความรู้ไปใช้ การจัดการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ มีหลักการและองค์ประกอบการเรียนทั้ง 3 ส่วนมีหลายวิธี เช่น การเรียนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย การเรียนการสอนแบบบูรณาการ การเรียนรู้โดยการค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้จากโครงงาน การเรียนรู้โดยวิธีการนิเทศศึกษา การเรียนรู้จากห้องปฏิบัติการทางภาษา การเรียนรู้จากห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ การเรียนรู้จากห้องสมุด การเรียนรู้จากห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม (2542 : 5) ให้นโยบายเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลว่า การวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริง เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งสำหรับการวัดผลและประเมินผล ซึ่งเข้ามามีบทบาทแทนที่ในส่วนที่เป็นแบบทดสอบมาตรฐาน เพราะลักษณะของการวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงนั้น เป็นการประเมินรอบด้าน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผลผลิตมีคุณภาพ ใช้ความคิดระดับสูง

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยในประเทศ

สมปอง ภูวรางกูร (2525 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของครู : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดกระบี่ โดยศึกษา ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในระดับ พอใช้ โดยส่วนรวมครูปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับ ค่อนข้างน้อย โดยครูให้การประเมินผลระหว่างเรียน ประเมินปลายภาคและปลายปีในระดับ ปานกลาง ส่วนการประเมินผลก่อนเรียน การใช้เครื่องมือวัดผลชนิดต่าง ๆ และการประชุมชี้แจงผู้ปกครองของนักเรียนเข้าใจการประเมินผล ครูปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย นอกจากนี้ยังพบว่า ครูได้รับบริการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับ น้อย ซึ่งสามารถเรียงลำดับการได้รับการบริการจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การได้รับบริการทางด้านเอกสารวัสดุอุปกรณ์ในการประเมินผลการเรียน การได้รับคำแนะนำต่างๆ และการประชุมอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับ ปานกลาง ครูประสบปัญหาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนและการสอนซ่อมเสริมอยู่ในระดับ มาก ส่วนการสร้างเครื่องมือชนิดต่าง ๆ ความร่วมมือของผู้ปกครองนักเรียนการประเมินผลการเรียนกรณีต่าง ๆ การวัดผลการเรียน การวัดผลกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ การใช้วิธีการต่าง ๆ ในการประเมินผลการกรอกแบบฟอร์มการประเมินผลการเรียนและคิดคะแนนครูประสบปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยส่วนรวมครูมีความคิดเห็นในระดับ เห็นด้วย เกี่ยวกับการใช้ระเบียบการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยครูเห็นด้วยกับวิธีประเมินผลการเรียน มากที่สุด รองลงไปเป็นวิธีวัดผล ผู้มีหน้าที่วัดผลและประเมินผลการเรียนการคิดคะแนน การใช้ระเบียบการประเมินผลการเรียนและเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนและเลื่อนชั้น ตามลำดับ

ประสิทธิ์ สวัสดิ์ประดิษฐ์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการและปัญหาในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ วัดอุปพระสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและปัญหาในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ครู ที่ทำการสอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ปีการศึกษา 2526 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบทดสอบผลการวิจัยพบว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เตรียมตารางวิเคราะห์หลักสูตรในการสร้างแบบทดสอบเป็นบางครั้ง โดยทั่วไปครูสร้างแบบทดสอบโดยอาศัยแผนการสอนและทำการคัดเลือกข้อสอบเก่าและสร้างขึ้นใหม่เพิ่มเติม สถานที่โรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางกลุ่มเป็นที่จัดทำแบบทดสอบ เมื่อสอบเสร็จแล้วครูจะทำการตรวจข้อสอบด้วยตนเอง แล้วนำผลการสอบแต่ละครั้งมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนแต่ครั้งให้ดีขึ้น สำหรับปัญหาพบว่าครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีปัญหาด้านการวางแผนในการสร้างแบบทดสอบและด้านการบริหาร การสอนมากกว่าครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนขนาดของโรงเรียนไม่มีความแตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน ส่วนของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดผลและประเมินผลครูและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุจินต์ สารงาน และวัฒนา คัชมาตย์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการวัดผลและประเมินผลในโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดพิจิตรและเพชรบูรณ์ พบว่าครูส่วนมากใช้วิธีการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดและตรวจผลงานภาคปฏิบัติการสอนซ่อมเสริมนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง ข้อสอบที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อวัดผลส่วนมากเป็นแบบชนิดเลือกตอบ ชนิดเติมคำถูกหรือผิดและแบบจับคู่ใช้ในระดับ ปานกลางแบบทดสอบชนิดอื่น เช่น ความเรียงนั้นใช้ น้อย ข้อสอบส่วนมากเป็นการวัดด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจการนำไปใช้ น้อยมาก ด้านปฏิบัติงาน การเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมการใช้เครื่องมือวัดพฤติกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และการสร้างข้อสอบ วัดผลตามจุดประสงค์ในการประเมินประจำปีมีการปฏิบัติในระดับ ปานกลาง แต่การกรอกแบบประเมินผลประจำปี (แบบ ป.02) การแจ้งผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบอยู่ในระดับ มาก และการวิเคราะห์ข้อสอบที่ใช้วัดผลและประเมินผลทำน้อยมาก ปัญหาที่สำคัญ คือ ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะการสร้างเครื่องมือ ไม่มีเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพและขาดบุคลากรที่มีความรู้

มนตรี อนันตรักษ์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวัดผลประเมินผล การเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา : การศึกษาเฉพาะกรณีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเข้าไปสังเกตอย่างมีส่วนร่วมเป็นเวลา 8 เดือนในโรงเรียนขนาดกลางในชุมชนแห่งหนึ่งผลการวิจัยพบว่า ครูมีการประเมินผลการเรียน 3 ลักษณะ คือ การประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์ การเรียนรู้การประเมินผลปลายภาคเรียนและการประเมินผลเพื่อตรวจสอบมาตรฐานการศึกษา ของโรงเรียน วิธีที่ครูนิยมใช้ในการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้คือการสังเกต พฤติกรรมของนักเรียน การทดสอบด้วยแบบทดสอบและจากผลการปฏิบัติงาน การประเมิน เป็นการประเมินเพื่อเตรียมให้ผู้บริหารโรงเรียนตรวจสอบ

สุทธิพรรณ ไชยวงศ์ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความเข้าใจ และวิธีการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ เขตการศึกษา 8 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ครูที่มีประสบการณ์กับครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางการวัดผลและประเมินผล มีความเข้าใจ ในระเบียบการประเมินผลการเรียน ไม่แตกต่างกัน แต่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบ ของการประเมินผลปลายภาคเรียน ส่วนครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีวิธีการปฏิบัติ ตามระเบียบการประเมินผลการเรียน ไม่แตกต่างกัน ครูมีสภาพปัญหาในการปฏิบัติ ตามระเบียบการประเมินผลการเรียน แตกต่างกัน ในเรื่องปริมาณเอกสารตำรา เพื่อใช้ศึกษา การประเมินผลกับปริมาณของวัสดุอุปกรณ์ สำหรับสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ปัญหาเรื่อง การเลือกวิธีการประเมินผลให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะประเมินวิธีการในการประเมินผล เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิธีการประเมินผลปลายภาคเรียนและเวลาสำหรับสร้างเครื่องมือ วัดผลประเมินผล

สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษา พฤติกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนครูประถมศึกษาดีเด่น กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 224 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการวิจัย พบว่า ครูมีพฤติกรรมการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ที่สำคัญต่อกระบวนการเรียน การสอนและที่ปฏิบัติได้จริงในกระบวนการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาดีเด่น มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก พฤติกรรมการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนที่สำคัญต่อกระบวนการ

เรียนการสอนของครูประถมศึกษาดีเด่น อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 9 องค์ประกอบ โดยเรียงความสำคัญดังนี้ สถิติเบื้องต้นเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน การติดตามและซ่อมเสริม การแจ้งจุดประสงค์กิจกรรมวิธีการวัดผลและประเมินผลเกณฑ์และการสรุปผลการเรียน การบูรณาการวิธีการวัดผลตารางวิเคราะห์หลักสูตร การเปรียบเทียบผลการเรียน การปรับปรุงข้อสอบ วิธีการและเครื่องมือวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้โดย องค์ประกอบเหล่านี้สามารถอธิบายความหมายแปรปรวนของพฤติกรรมทั้งหมดได้ร้อยละ 52

โครงการทรัพยากรมนุษย์จังหวัดกระบี่ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่. 2539, อ้างอิงใน ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. 2540) ได้ทำการวิจัย การใช้แฟ้มสะสมผลงานในกลุ่ม ทักษะวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 5 ทักษะด้านการเขียน พบว่า

1. แฟ้มสะสมผลงานสามารถใช้ในการประเมินผลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ในแบบ ป.02 และสามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการสอบปลายภาคเรียน
2. นักเรียนส่วนใหญ่ประเมินตนเองมีจุดมุ่งหมายมากขึ้น
3. ผู้ปกครองเห็นว่าแฟ้มสะสมผลงานมีประโยชน์จริง สามารถพัฒนานักเรียน และเป็นหลักฐานในการเลื่อนชั้นได้
4. นักเรียนชอบวิธีการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน นักเรียนมีความสามารถในการเขียนและการใช้ภาษามากขึ้น
5. ปัญหาสำคัญในการใช้แฟ้มสะสมผลงาน คือ เวลาในการจัดกิจกรรม ไม่เพียงพอค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสูงและครุมีภาระมากขึ้น

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแฟ้มสะสมผลงาน ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

1. ด้านการฟัง นักเรียนมีความก้าวหน้าและมีแนวโน้มในการพัฒนาที่สูงขึ้น
2. ด้านการพูด นักเรียนมีความสามารถและมีแนวโน้มในการพัฒนาที่สูงขึ้น
3. ด้านการอ่าน นักเรียนมีแนวโน้มในด้านการพัฒนาเล็กน้อย
4. ด้านการเขียน นักเรียนมีแนวโน้มในด้านการพัฒนาปานกลาง
5. ด้านปฏิสัมพันธ์นักเรียน นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก
6. ด้านการสนใจในการเรียน นักเรียนมีความสุขในการเรียน
7. ด้านพฤติกรรมการสอนของครูลดบทบาทลง นักเรียนมีบทบาทมากขึ้น

เด่น ดวงมาตย์พล (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาการวิจัยเรื่อง รายงานการนิเทศ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคข้อเสนอนะ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผล โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานปีการศึกษา 2541 กลุ่มประชากรในการประเมินได้แก่ผู้ บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโกสุมพิสัย จำนวน 74 โรงเรียนและครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 88 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้จากแบบประเมินผลการนิเทศ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานของโรงเรียน ผลการประเมิน พบว่า

1. ด้านปัจจัยการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยที่นำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานอยู่ในระดับ มาก มีความเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่งบประมาณสนับสนุน การผลิตสื่อและมีความเห็นไม่สอดคล้องกันในเรื่อง สื่อวัสดุอุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมและขั้นตอนดำเนินกิจกรรม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง ครูมีความคิดเห็นในระดับ มาก

2. ด้านผลการศึกษาวัดกิจกรรมพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ผลการศึกษาวัดกิจกรรมพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

ชั้นที่ 1 การจัดทำกำหนดการสอนได้รับความรู้ความเข้าใจในระดับ มาก

ชั้นที่ 2 การจัดทำแผนการสอนได้รับความรู้ความเข้าใจในระดับ มาก ได้แก่ การเขียนแผนการสอน การกำหนดภาระงาน การออกแบบชิ้นงานนักเรียนและการออกแบบเครื่องมือวัดผลส่วนรูปแบบของแผนการสอนผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าได้รับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับ ปานกลาง ในขณะที่ครูได้รับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับ มาก

ชั้นที่ 3 การสอนและการจัดทำชิ้นงานได้รับความรู้ความเข้าใจในระดับ มาก

ชั้นที่ 4 การจัดทำแฟ้มเก็บงานได้รับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับ มาก

ชั้นที่ 5 การจัดทำแฟ้มสะสมงานได้รับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับ มาก ได้แก่การคัดเลือกชิ้นงานและการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ส่วนกำหนดรูปแบบของแฟ้มสะสมงาน การปรับเปลี่ยนชิ้นงาน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าได้รับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับ ปานกลาง ในขณะที่ครูได้รับความรู้ความเข้าใจในระดับ มาก

ชั้นที่ 6 การประเมินและการนำผลไปใช้ มีความเข้าใจอยู่ในระดับ มาก

3. ด้านการนำนวัตกรรมการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานไปใช้ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การนำนวัตกรรมการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

ชั้นที่ 1 การจัดทำกำหนดการสอนไปใช้ อยู่ในระดับ มาก

ชั้นที่ 2 การจัดทำแผนการสอนไปใช้อยู่ในระดับ มาก

ชั้นที่ 3 การสอนและการจัดทำชิ้นงานไปใช้อยู่ในระดับ มาก

ชั้นที่ 4 การจัดทำแฟ้มเก็บงานไปใช้อยู่ในระดับ มาก

ชั้นที่ 5 การประเมินและการนำไปใช้อยู่ในระดับ มาก

4. ด้านการนิเทศนวัตกรรมการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การนิเทศนวัตกรรมพัฒนากระบวนการ จัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

ชั้นที่ 1 การจัดทำกำหนดการสอนไปใช้อยู่ในระดับ มาก

ชั้นที่ 2 การจัดทำแผนการสอนไปใช้อยู่ในระดับ มาก

ชั้นที่ 3 การสอนและการจัดทำชิ้นงานไปใช้อยู่ในระดับ มาก

ชั้นที่ 4 การจัดทำแฟ้มเก็บงานไปใช้อยู่ในระดับ มาก

ชั้นที่ 5 การจัดทำแฟ้มสะสมงานไปใช้อยู่ในระดับ มาก การประเมินและ

การนำไปใช้อยู่ในระดับ มาก

ชั้นที่ 6 การประเมินและนำไปใช้อยู่ในระดับ มาก

5. ด้านผลจากการนำนวัตกรรมการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานไปใช้ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู

ส่วนมากมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ผลจากการนำนวัตกรรมพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

ขั้นที่ 1 การจัดทำกำหนดการสอนไปให้อยู่ในระดับ มาก

ขั้นที่ 2 การจัดทำแผนการสอนไปให้อยู่ในระดับ มาก

ขั้นที่ 3 การสอนและการจัดทำชิ้นงานไปให้อยู่ในระดับ มาก

ขั้นที่ 4 การจัดทำแฟ้มเก็บงานไปให้อยู่ในระดับ มาก

ขั้นที่ 5 การจัดทำแฟ้มสะสมงานไปให้อยู่ในระดับ มาก การประเมินและ
การนำไปให้อยู่ในระดับ มาก

ขั้นที่ 6 การประเมินและนำไปให้อยู่ในระดับ มาก

6. ด้านผลกระทบจากการนำนวัตกรรมการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนมากมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าผลกระทบจากการนำนวัตกรรมพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

ขั้นที่ 1 การจัดทำกำหนดการสอนไปให้อยู่ในระดับ มาก ได้แก่ครูจัดทำกำหนดการสอนได้ ครูนักเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดทำแฟ้มสะสมงานได้ ส่วนการวิเคราะห์หลักสูตรได้ ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง ในขณะที่ครูเห็นว่าอยู่ในระดับ มาก

ขั้นที่ 2 การจัดทำแผนการสอนไปให้อยู่ในระดับ มาก

ขั้นที่ 3 การสอนและการจัดทำชิ้นงานไปให้อยู่ในระดับ มาก

ขั้นที่ 4 การจัดทำแฟ้มเก็บงานไปให้อยู่ในระดับ มาก

ขั้นที่ 5 การจัดทำแฟ้มสะสมงานไปให้อยู่ในระดับ มาก ได้แก่นักเรียนคัดเลือกชิ้นงานได้ นักเรียนปรับเปลี่ยนชิ้นงานได้และนักเรียนจัดทำแฟ้มสะสมงานได้ส่วนนักเรียนกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานได้ ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง ในขณะที่ครูเห็นว่าอยู่ในระดับ มาก

ขั้นที่ 6 การประเมินและนำไปให้อยู่ในระดับ มาก

7. ด้านปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการวัดผลและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน พบว่า ด้านปัจจัยผู้บริหาร

โรงเรียนและครูส่วนมากประสบปัญหาในเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอ ที่จะดำเนินการพัฒนา ทุกกลุ่มประสบการณ์ ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความรู้ความเข้าใจ ไม่ชัดเจนด้านการนำไปใช้ พบว่า ประสบปัญหาเฉพาะครูว่าไม่สามารถพัฒนาเครื่องมือ ไปใช้กับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ได้ ด้านการนิเทศภายใน พบว่า ประสบปัญหาเฉพาะครู เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญของการนิเทศภายในน้อย สำหรับด้านประโยชน์ของ นวัตกรรมและด้านผลกระทบ พบว่า ไม่มีผู้ใดประสบปัญหา

รติพร ภาธรธวานนท์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินพัฒนาการ เด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาเด็กระดับก่อนประถมศึกษาเป็นรายบุคคล โดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเด็กหญิง บิดามารดาอยู่ร่วมกัน ฐานะปานกลาง มีสุขภาพแข็งแรงและ ร่าเริง

2. เพื่อประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏว่า

2.1 ด้านอารมณ์ อยู่ในระดับ ดีมาก

2.2 ด้านจิตใจ อยู่ในระดับ ดีมาก

2.2 ด้านสังคม อยู่ในระดับ ดี

2.4 ด้านร่างกาย อยู่ในระดับ ดี

2.5 ด้านสติปัญญา อยู่ในระดับ ดี

3. การประเมินแฟ้มสะสมผลงานของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า

3.1 การประเมินโดยตนเอง อยู่ในระดับดีมาก

3.2 การประเมินโดยเพื่อน อยู่ในระดับดี

3.3 การประเมินโดยครู อยู่ในระดับดี

3.4 การประเมินโดยผู้ปกครอง อยู่ในระดับดีมาก

จากการประเมินโดยการสังเกต การสนทนาและการสัมภาษณ์ พบว่า จุดเด่น ของแฟ้มสะสมผลงานคือ คุณภาพของผลงานแต่ละชิ้นแสดงถึงพัฒนาการของเด็กและ เป็นการปลูกฝังนิสัยให้รักการทำงาน ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบและสิ่งที่ต้องการ แก้ไขปรับปรุงในการทำงาน

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ฟิเคเกอโร และคณะ (Figueroa and Other. 1985 : 74 – 75) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและวิธีการในการวัดผลและประเมินผล 4 ด้านดังนี้

1. ด้านความรู้ของนักเรียนที่ได้จากการฝึกปฏิบัติจริง พบว่า การวัดผลและประเมินผลโดยใช้อายุตามปีปฏิทินของนักเรียนเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมนัก เนื่องจากไม่อาจบอกได้ว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด

2. การวัดผลและประเมินผลระดับสติปัญญาของนักเรียน ทั้งโดยใช้หลักเกณฑ์และไม่ใช้หลักเกณฑ์เป็นวิธีที่ไม่ค่อยเกิดประโยชน์ไม่สามารถนำไปใช้ในการวัดผลและประเมินผลการฝึกปฏิบัติจริงได้

3. การวัดผลและประเมินผลความสามารถหรือความสำเร็จของนักเรียนระหว่างที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสังเกต สัมภาษณ์ ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมได้ประโยชน์อย่างมากทั้งนี้ ครูต้องสามารถควบคุมบรรยากาศในการวัดผลและประเมินผลโดยไม่ให้นักเรียนรู้ว่าตนเองกำลังถูกประเมิน

4. การวัดผลและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานซึ่งสร้างจากทฤษฎีและหลักการเป็นการวัดผลและประเมินผลที่เชื่อถือได้ แต่เครื่องมือที่ใช้ต้องมีความเที่ยงตรง เช่น แบบวัดผลและประเมินผลของเพียเจท์ ที่ใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการในการวัดผลและประเมินผล ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาใช้ในด้านวิชาการได้

จิลล์และสตีเวน (Jill and Steven. 1992, อ้างอิงใน ชัยฤทธิ์ ศิลาดเดช. 2540) ได้ศึกษาประสิทธิภาพในการใช้แฟ้มสะสมผลงานในการวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐออซซิงตัน ชั้นประถมศึกษาเกรด 1 ถึงเกรด 5 ในวิชาคณิตศาสตร์ผลการศึกษาพบว่า การนำไปใช้ในห้องเรียนจะได้ผลดีมากถ้ามีทีมงานในการร่วมพัฒนาและแฟ้มสะสมผลงานมีคุณภาพแตกต่างกันตามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเหมือนการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีอื่น การวัดผลและประเมินผลโดยการใช้แฟ้มสะสมผลงานมีความเที่ยงตรง ยุติธรรมและมีประโยชน์เป็นอย่างมาก

เบรนและคณะ (Brain and Others. 1994, อ้างอิงใน ชัยฤทธิ์ ศิลาดเดช. 2540) ได้สำรวจข้อมูลครูประถมศึกษา จำนวน 600 คน ในรัฐเวอร์มอนต์ ที่ใช้แฟ้มสะสมผลงานในการวัดผลและประเมินผลการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า การใช้แฟ้มสะสมผลงานมีผล

ทำให้หลักสูตรการเรียนการสอน มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ นักเรียนมีพัฒนาการดีกว่าการใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลแบบเดิม

จากผลการวิจัยทั้งในประเทศและในต่างประเทศที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น แสดงให้เห็นได้ว่าการวัดผลและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน จะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมไปในทางที่สูงขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY